

Warunki życia i dostępność usług publicznych

Komponent II

Tomasz Komornicki, Piotr Rosik

Instytut Geografii
i Przestrzennego
Zagospodarowania
Polska Akademia Nauk

Gdańsk, 12.12.2019

Fundusze Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Komponent 2. Warunki życia w miastach w kontekście dostępności wybranych usług publicznych

- Prof. dr hab. Tomasz Komornicki (kierownik Komponentu 2)
- Dr hab. Piotr Rosik, prof. IGiPZ PAN (kierownik Komponentu 2)
- Mgr Patryk Duma
- Mgr Sławomir Goliszek
- Dr Rafał Wiśniewski

AGENDA

- **WPROWADZENIE**
- **PRZYPOMNIENIE USTALEŃ Z WCZESNIEJSZYCH ETAPÓW**
- **POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA**
 - w Raporcie Syntetycznym wybór ośmiu usług reprezentujących każdy z czterech obszarów badawczych
- **DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH**
 - w Raporcie Syntetycznym wybór ośmiu usług reprezentujących każdy z sześciu obszarów badawczych
- **DOSTĘPNOŚĆ TRANSPORTOWA – PODEJŚCIE PUNKTOWE I OBSZAROWE**
 - w Raporcie Syntetycznym wybór wykresów ukazujących zależności między liczbą typów usług a liczbą połączeń i liczbą obsługiwanych kierunków w transporcie publicznym oraz wybór map pokazujących obszary „specjalnej troski”
- **WNIOSKI I REKOMENDACJE**

Wprowadzenie (1)

- W ciągu ostatnich 30 lat w Polsce miały miejsce przemiany transformacyjne skutkujące przekształceniami w strukturach funkcjonalno-przestrzennych.
- Początkowo następowała polaryzacja rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dekoncentracja miejsc pracy. Z czasem selektywnie rosła atrakcyjność niektórych ośrodków.
- Struktura przestrzenna utraciła swój dotychczasowy hierarchiczny charakter.
- Po akcesji do Unii Europejskiej zmiany w zakresie rozmieszczenia aktywności gospodarczej były już wolniejsze. Intensyfikacji uległy natomiast ruchy ludności (migracje, dojazdy do pracy, codzienna mobilność fakultatywna).
- Jednocześnie korekty w ofercie usług pożytku publicznego nie zawsze nadążały za tymi procesami.
- Ukształtowała się mozaikowa struktura przestrzenna. Czynniki zapewniające odpowiednie warunki życia, a także podaż podstawowych usług okazały się w tych warunkach niedopasowane do rozmieszczenia i struktury ludności.

Wprowadzenie (2)

- Jednym z celów polityki przestrzennej jest zachowanie policentrycznego układu osadniczego tak Polski, jak i poszczególnych regionów.
- Aby było to możliwe konieczne jest utrzymanie atrakcyjności osiedleńczej poszczególnych miast.
- Jej miarą są dziś nie tyle same miejsca zatrudnienia, ale przede wszystkim szeroko rozumiane warunki życia, na które składa się zarówno środowisko przyrodnicze, dochody ludności, substancja mieszkaniowa, jak też dostęp do wielu usług podstawowych.
- W tej sytuacji bardzo istotne jest właściwe rozpoznanie nowych struktur przestrzennych oraz procesów kształtowania się nowych układów hierarchicznych.
- Pozwala ono na terytorialnie precyzyjne kierowanie interwencji publicznej w m.in. w zakresie polityki mieszkaniowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji, kultury lub infrastruktury sieciowej.
- Daje także możliwość kształtowania lokalnej polityki transportowej (zwłaszcza w zakresie wsparcia dla transportu publicznego).
- W efekcie umożliwia prowadzenie zintegrowanej polityki przestrzennej, szczególnie na szczeblu regionalnym.
- Takiemu właśnie rozpoznaniu służy niniejsze badanie (komponent 2).

Niedopasowania hierarchii

- Pozycja administracyjna
- Pozycja w układzie osadniczym
- Poziom rozwoju (komponent 1)
- Jakość życia (komponent 2)
- Wyposażenie w usługi (komponent 2)
- Pozycja w systemie transportowym indywidualnym
- Pozycja w systemie transportu publicznego (komponent 3); połączenia, kierunki
- Rekomendacje są de facto próbą niwelowania tych niedopasowań na drodze: polityki rozwoju, polityk w zakresie rodzajów usług oraz polityki transportowej

Cztery wymiary dostępności (jako terminu w języku polskim); wg ESPON SeGI

- **Availability (podaż usług)**
- **Accessibility (dostępność transportowa / przestrzenna)**
- **Variability (możliwość wyboru)**
- **Affordability (dostępność ekonomiczna)**

Tabela rekomendacyjna

Czcionką kolorem czerwonym zaznaczono te miasta, dla których liczba usług jest poniżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego

Czcionką kolorem niebieskim zaznaczono te miasta, dla których liczba usług jest powyżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego

Tab. I. Tabela rekomendacyjna dla wszystkich miast regionu bazująca na 51 usługach oraz 32 wskaźnikach z syntezy (problemy w miastach – wskaźniki/usługi w dziesiątym i dziewiątym decyżu)

Klasyfikacja według podaży typów usług*	Klasyfikacja funkcjonalno-administracyjna**	Liczba ludności 2017	Nazwa miasta	51 usług						Wnioski wynikające z porównania 51 usług z typologią miast w projekcie	Potencjalne problemy ⁵⁵	32 wskaźniki z syntezy
				suma ogólna	suma (5)	suma (4')	suma (4)	suma (3)	suma (2)			
2	2a	464254	Gdańsk	45	15	8	7	4	11	Liczba usług odpowiadająca układowi hierarchicznemu. Bardzo wysoka liczba usług dla ośrodka ponadregionalnego		
3	2a	36533	Sopot	38	15	7	8	2	6	Liczba usług poniżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego. Wysoka liczba usług dla ośrodka ponadregionalnego. Liczba usług poniżej poziomu z układu hierarchicznego miast wynika ze specyfiki metropolii trójmiejskiej (większość usług w Gdańsku)	- Wysoki poziom przestępczości - Ośrodki kultury - Grupy artystyczne	
3	2ak	246306	Gdynia	36	14	7	7	3	5	Liczba usług poniżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego. Wysoka liczba usług dla ośrodka ponadregionalnego. Liczba usług poniżej poziomu z układu hierarchicznego miast wynika ze specyfiki metropolii trójmiejskiej (większość usług w Gdańsku)		Przychodnie POZ. Wskazane uzupełnienie oferty usługowej (bardzo wysoka wartość wskaźnika liczby mieszkańców na 1 placówkę). Szkoły podstawowe. Wskazane uzupełnienie oferty usługowej. Poprawa dostępności transportowej w północnej części metropolii Gdańsk-Sopot-Gdynia.
3	3	91465	Słupsk	36	14	7	7	4	4	Liczba usług odpowiadająca układowi hierarchicznemu. Wysoka liczba usług dla ośrodka ponadregionalnego	- Niski poziom bezpieczeństwa drogowego	Żłobki i kluby dziecięce. Wskazane uzupełnienie oferty usługowej (bardzo wysoka wartość wskaźnika liczby dzieci 0-3 na 1 placówkę). Budowa drogi ekspresowej S6, m.in. w celu zmniejszenia zagrożeń w ruchu drogowym
3	4b	48060	Starogard Gdański	33	15	8	8	1	1	Liczba usług powyżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego	- Mała powierzchnia obszarów prawnie chronionych w mieście i gminach sąsiadujących - Wysoki poziom przestępczości	Przychodnie POZ. Wskazane uzupełnienie oferty usługowej (bardzo wysoka wartość wskaźnika liczby mieszkańców na 1 placówkę). Żłobki i kluby dziecięce. Wskazane uzupełnienie oferty usługowej (bardzo wysoka wartość wskaźnika liczby dzieci 0-3 na 1 placówkę). Szkoły podstawowe. Wskazane uzupełnienie oferty usługowej.

Miasta, dla których liczba usług jest poniżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego

Kujawsko-pomorskie	Łódzkie	Małopolskie	Pomorskie	Warmińsko-mazurskie	Zachodniopomorskie
Sępólno Krajeńskie	Bełchatów	Proszowice	Sopot	Nowe Miasto Lubawskie	Stargard
	Sieradz		Gdynia		Świnoujście
	Pajęczno		Tczew		Choszczno
	Poddębice		Pruszcz Gdański		Świdwin
			Nowy Dwór Gdański		Łobez

Miasta, dla których liczba usług jest powyżej poziomu wynikającego z układu hierarchicznego

Kujawsko-pomorskie	Łódzkie	Małopolskie	Pomorskie	Warmińsko-mazurskie	Zachodnio-pomorskie
Więcbork	Kutno	Zakopane	Starogard Gdański	Olsztynek	Kołobrzeg
Solec Kujawski		Rabka-Zdrój	Kwidzyń	Pasłęk	Barlinek
		Kęty	Chojnice	Lubawa	Nowogard
		Niepołomice	Rumia	Morąg	
		Trzebinia	Miastko	Biskupiec	
		Krynica-Zdrój		Orneta Barczewo Dobre Miasto	

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

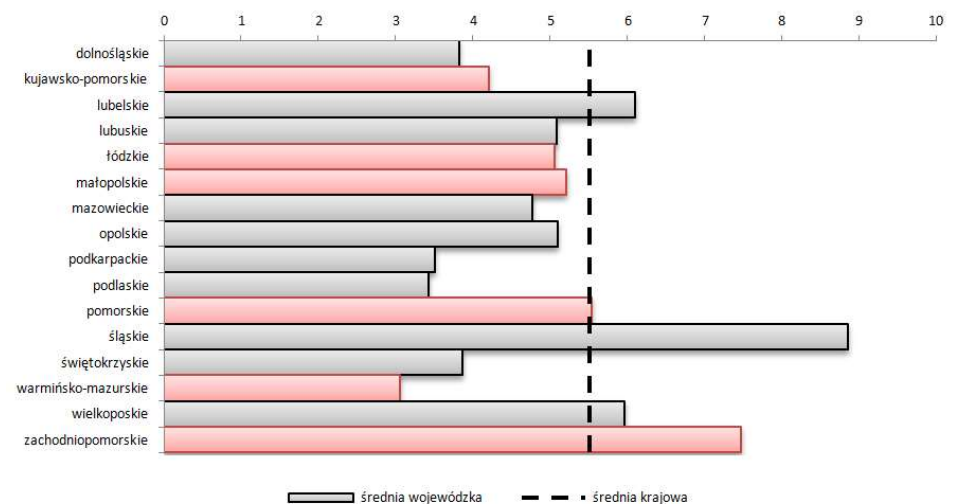
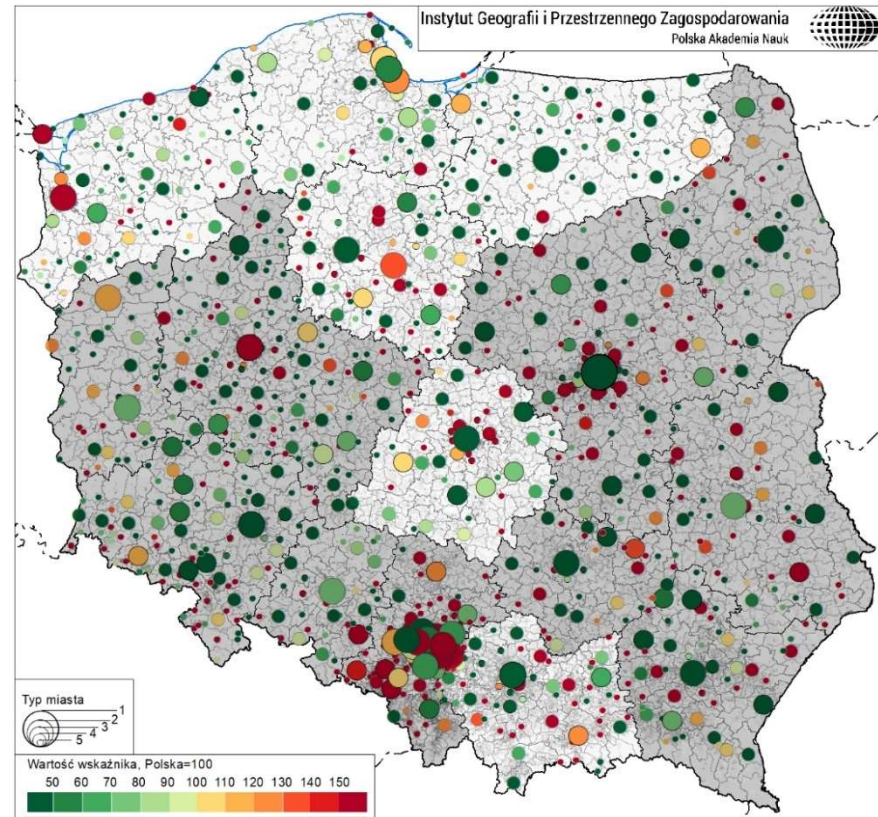
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

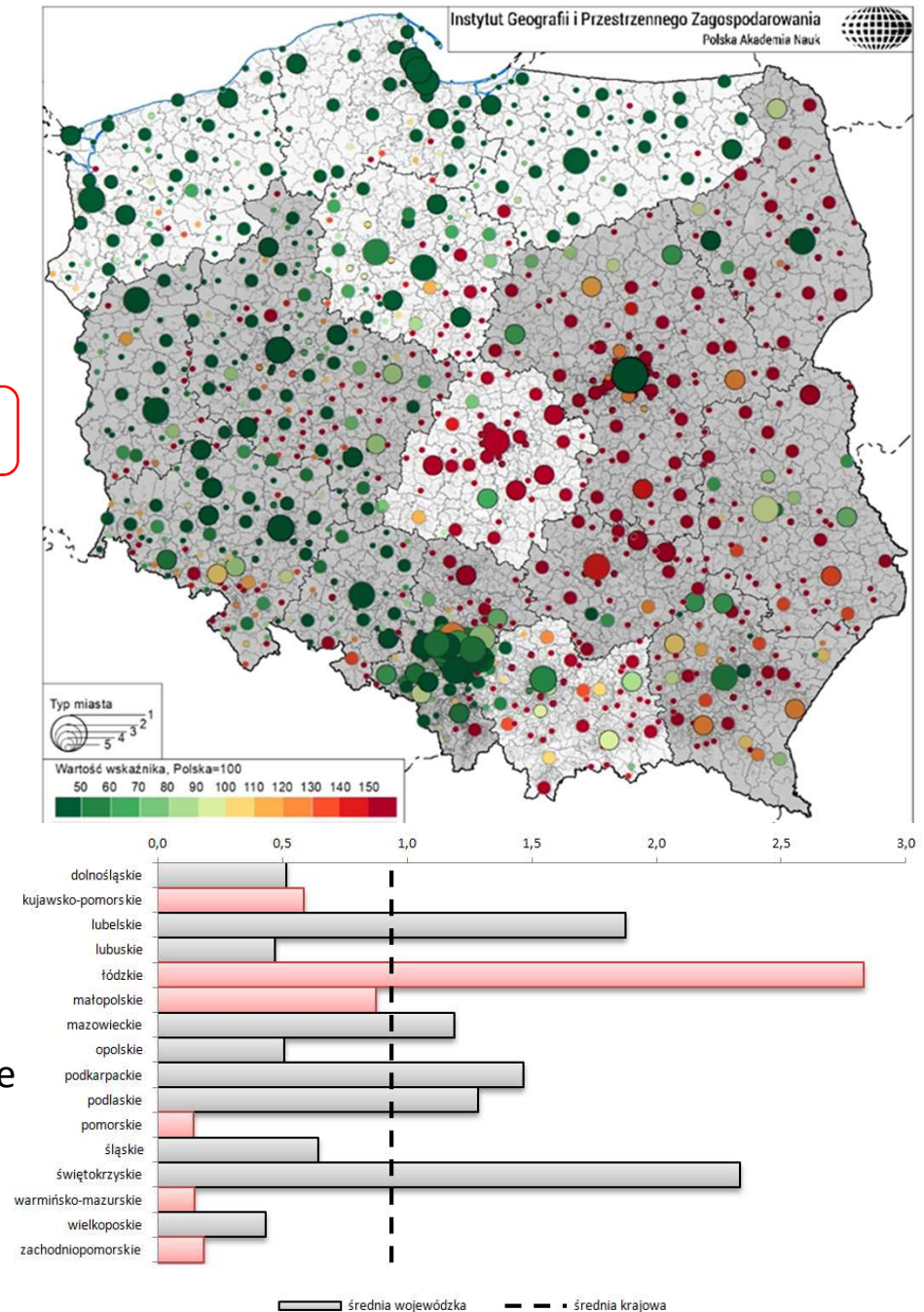
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Procent mieszkań bez wodociągu w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

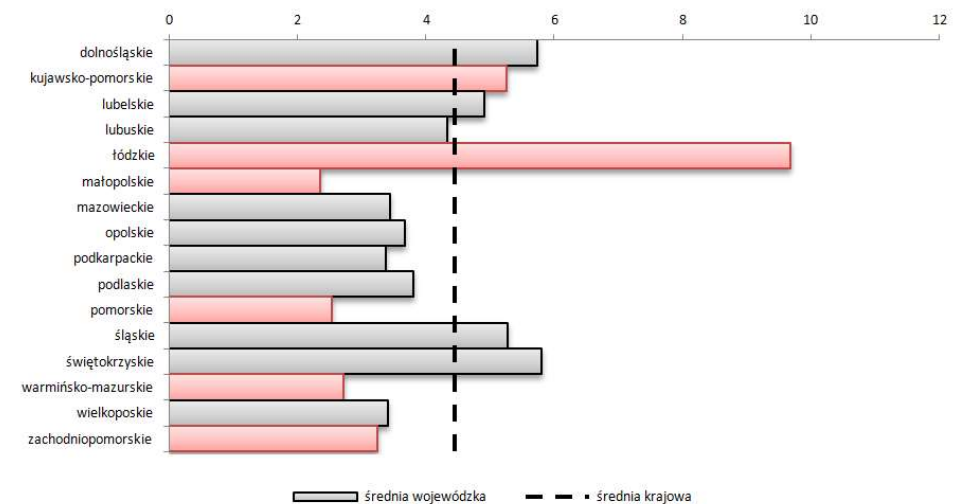
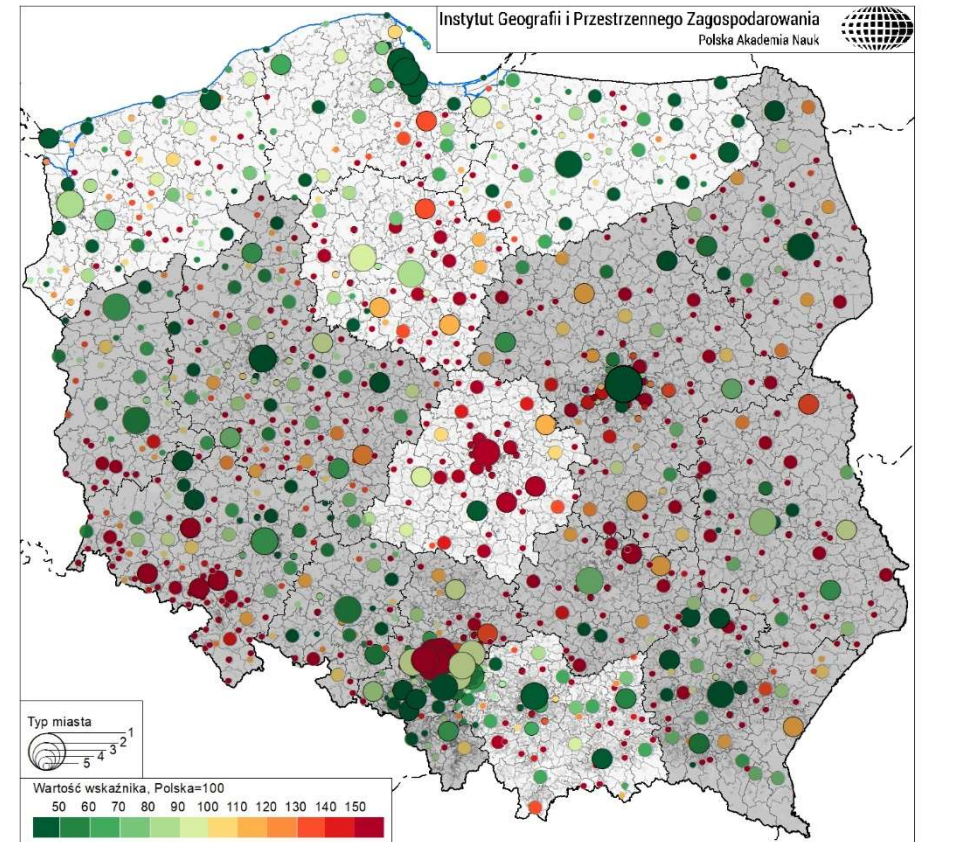
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Procent mieszkań bez łazienki w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

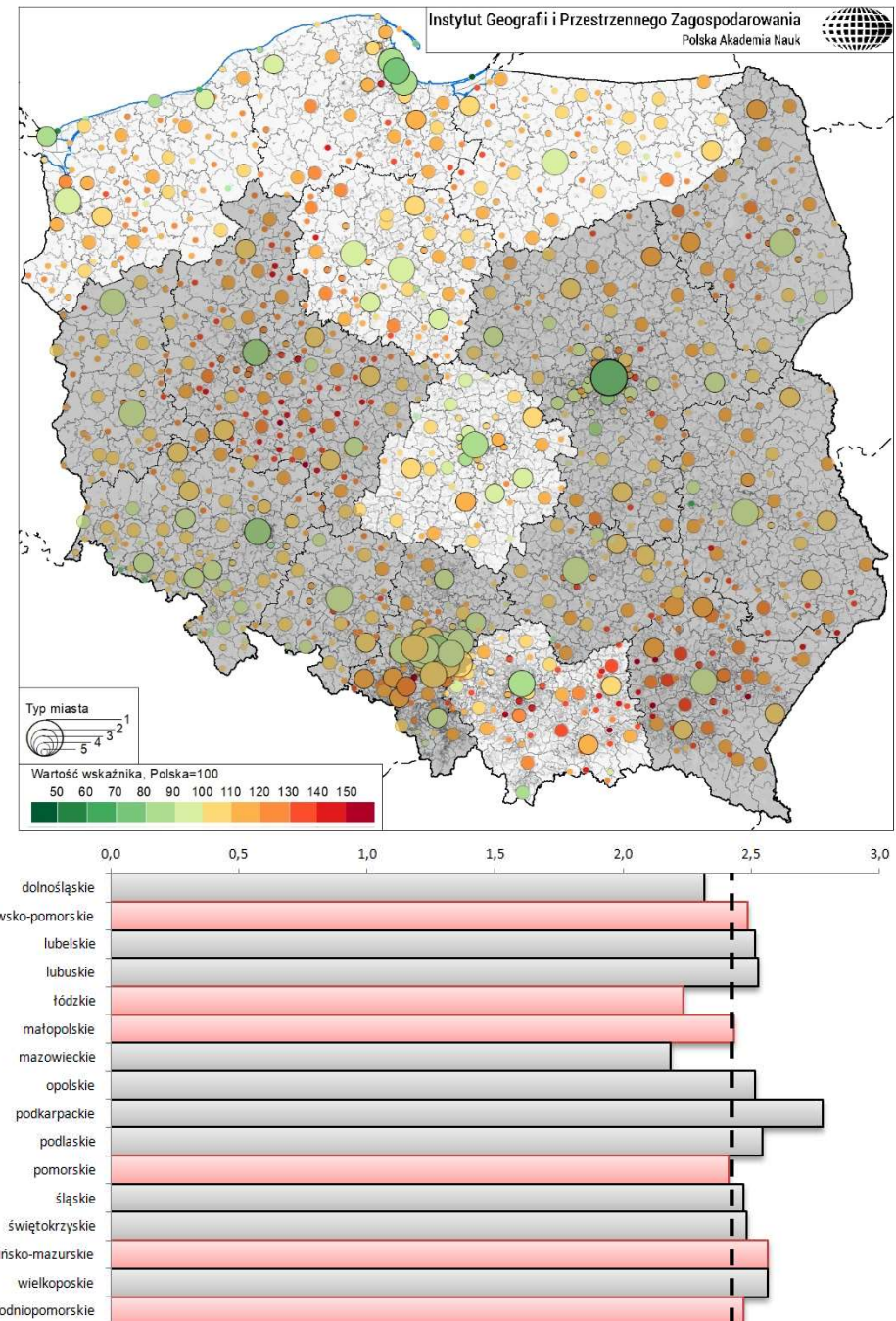
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Niedobór mieszkań w 2017 r. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie. Zróżnicowanie przestrzenne w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

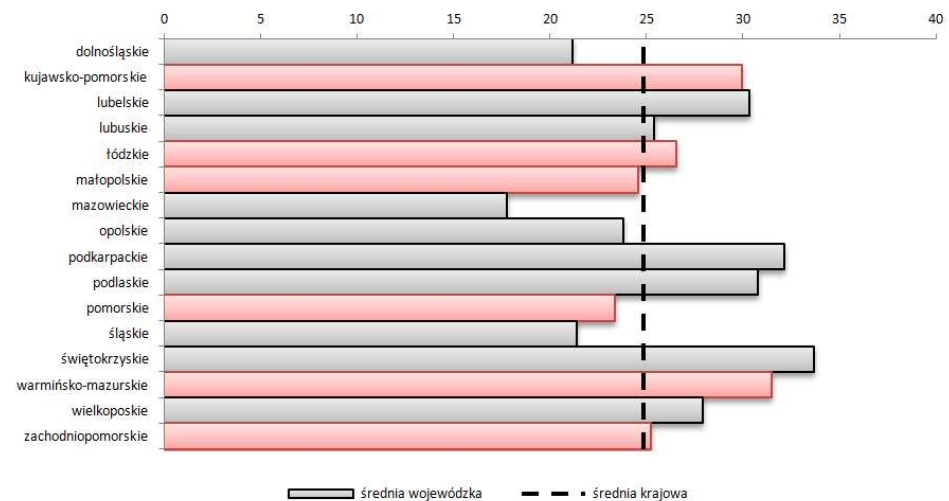
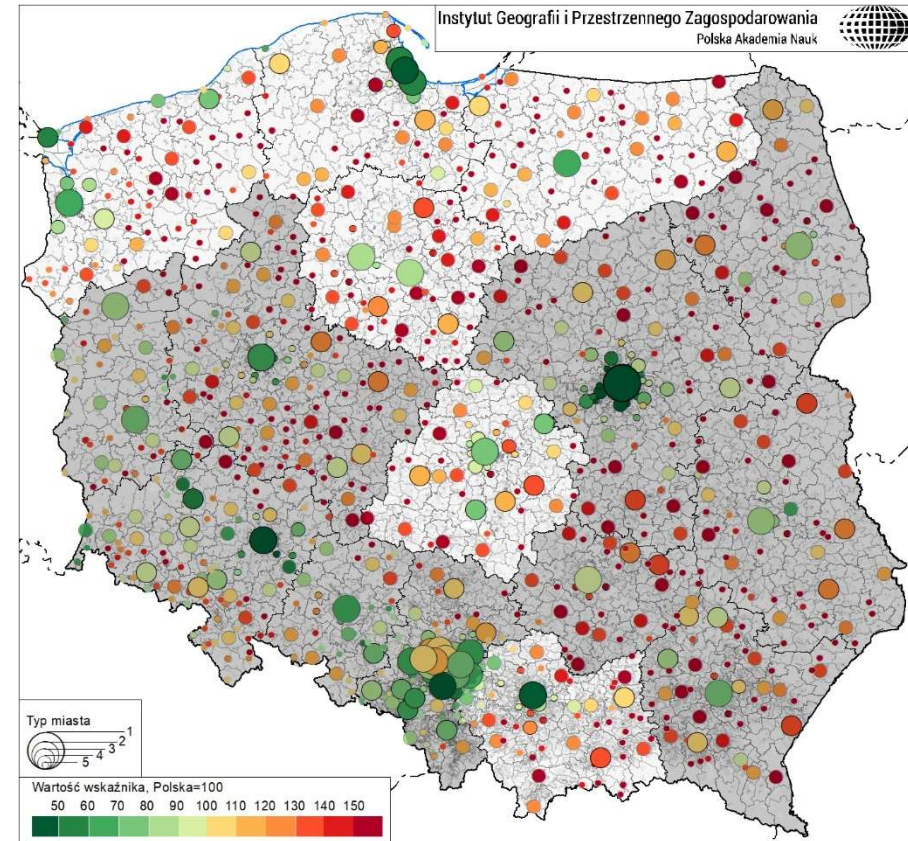
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

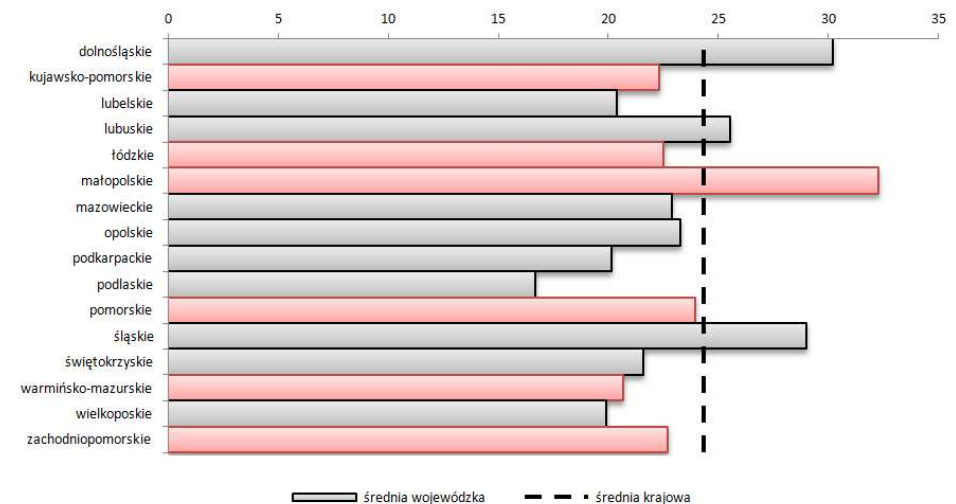
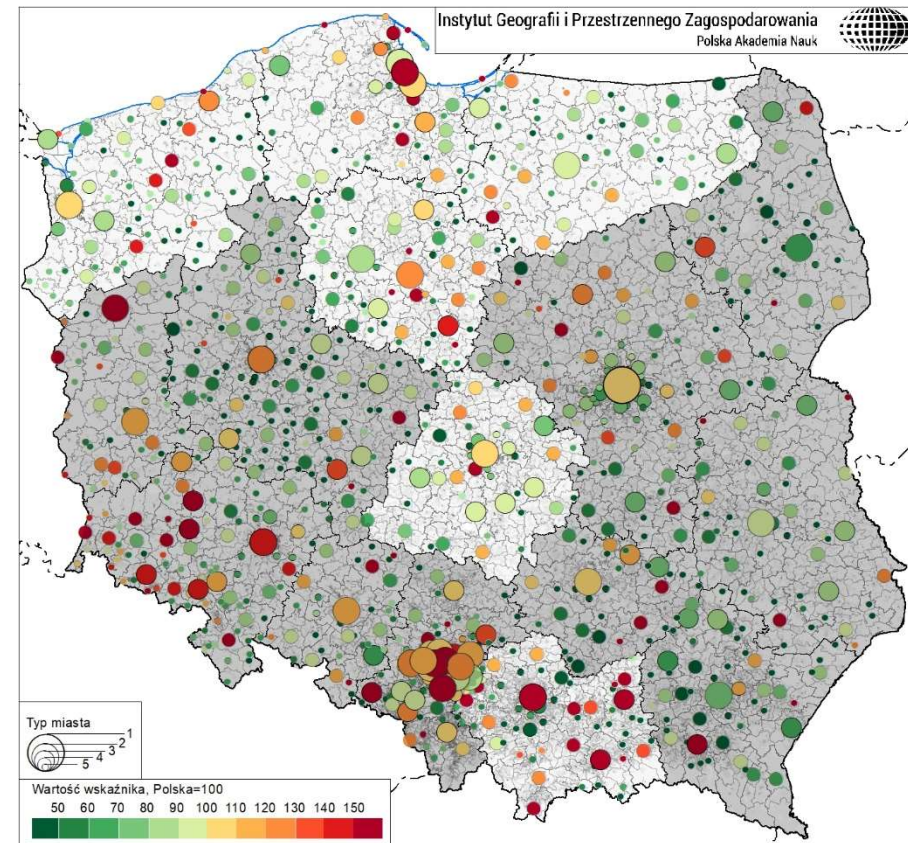
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Głównej Policji.

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

5.1. Wprowadzenie

5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków

5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu

5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki

5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie

5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny

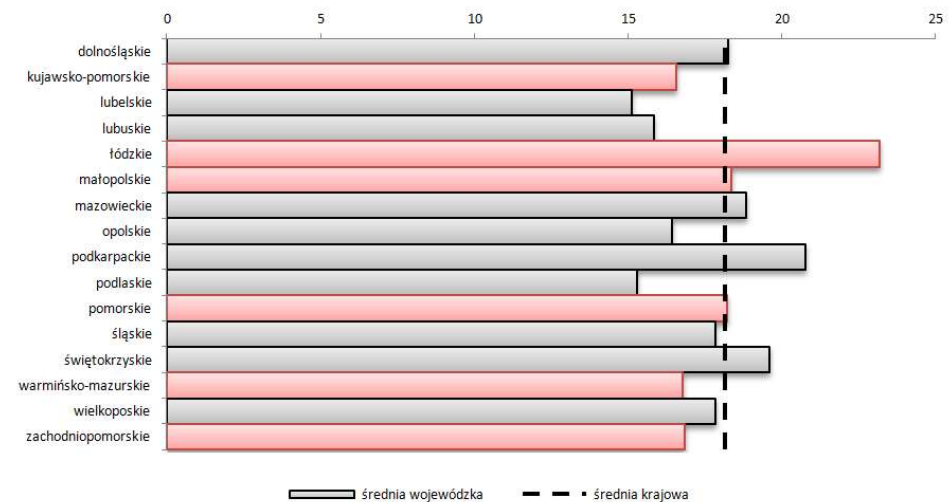
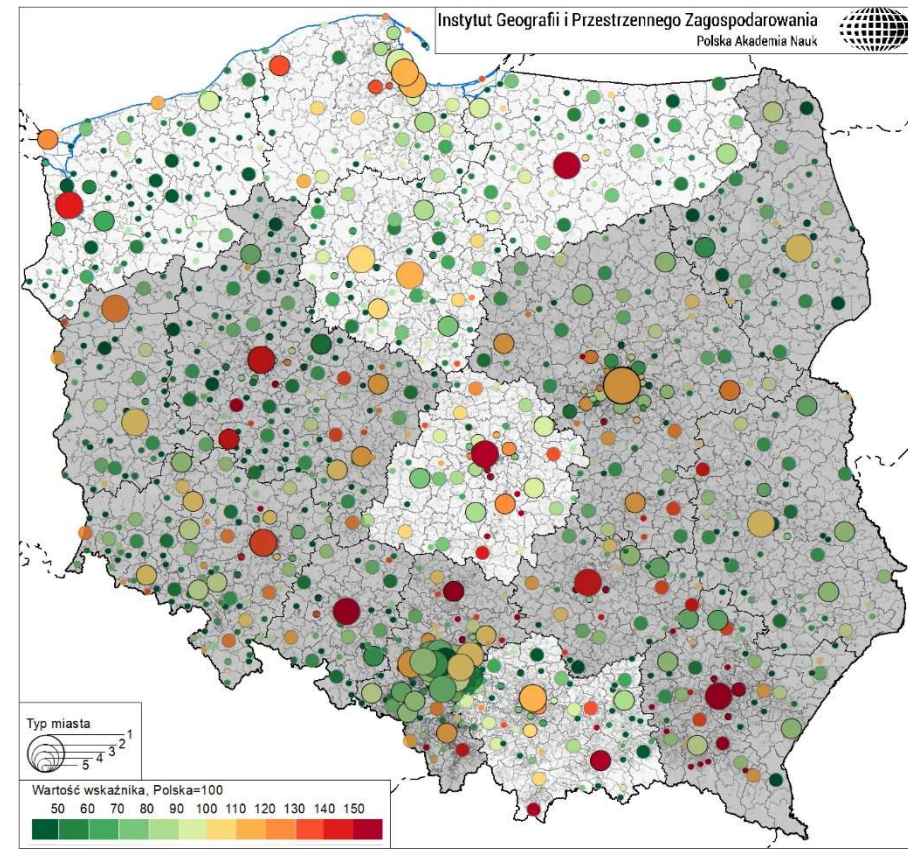
5.7. Poziom przestępczości

5.8. Bezpieczeństwo drogowe

5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Bezpieczeństwo drogowe w 2017 r. Wskaźnik wypadkowości i kolizyjności na 1000 mieszkańców. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Głównej Policji.

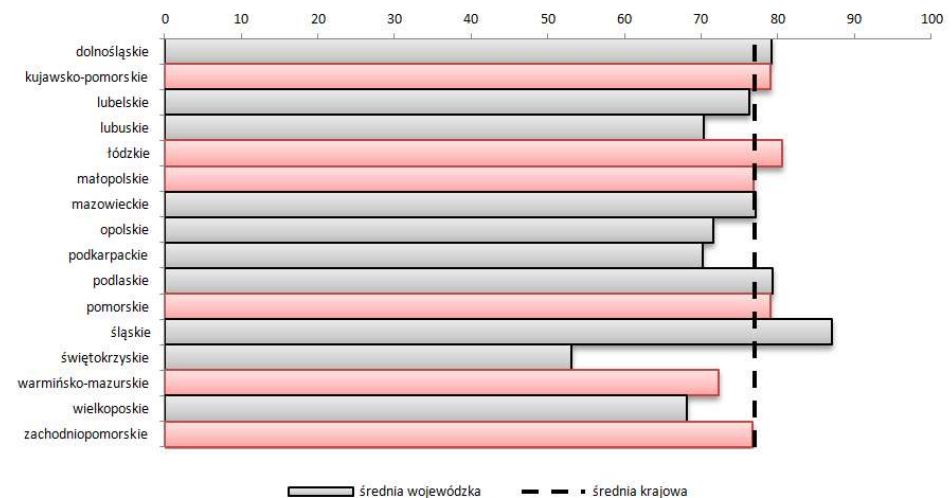
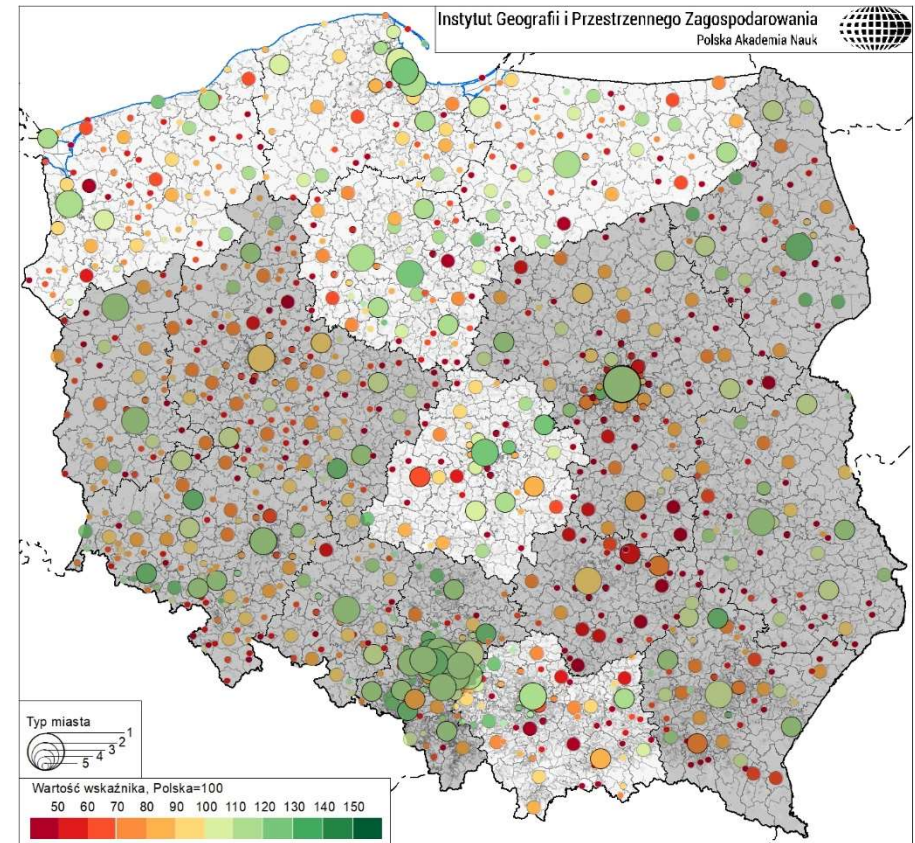

POZIOM, WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA

- 5.1. Wprowadzenie
- 5.2. Udział ludności niekorzystającej z oczyszczalni ścieków
- 5.3. Instalacje techniczne I. Procent mieszkań bez wodociągu
- 5.4. Instalacje techniczne II. Procent mieszkań bez łazienki
- 5.5. Niedobór mieszkań. Liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie
- 5.6. Otrzymujący zasiłek rodzinny
- 5.7. Poziom przestępczości
- 5.8. Bezpieczeństwo drogowe
- 5.9. Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s)

Penetracja lokalowa zasięgami internetu stacjonarnego (30 Mb/s). Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

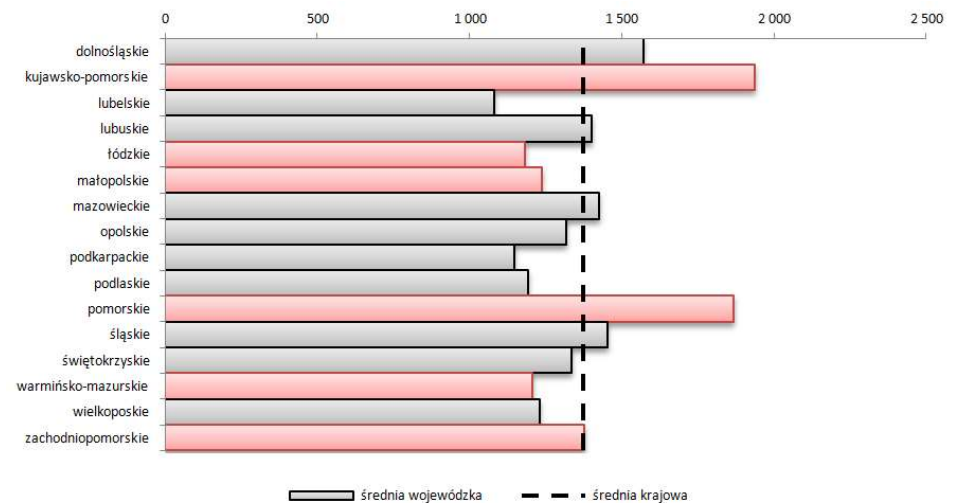
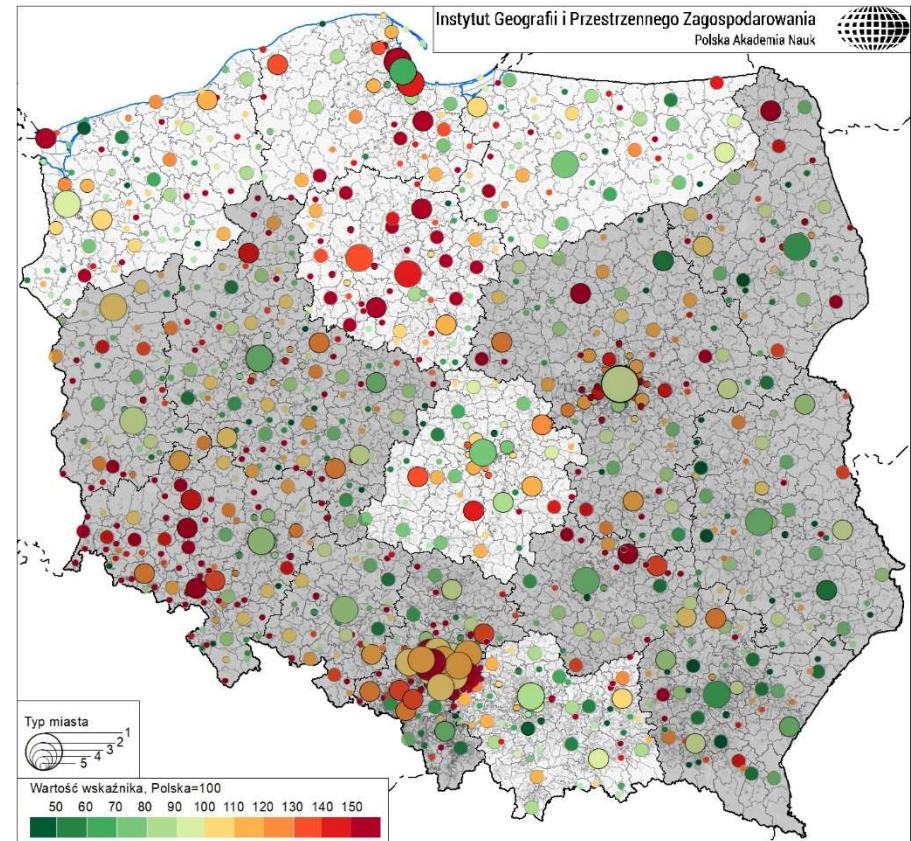
6.2.6. Licea

6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Ludność przypadająca na jedną przychodnię
w 2017 r. Zróżnicowanie przestrzenne w
Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

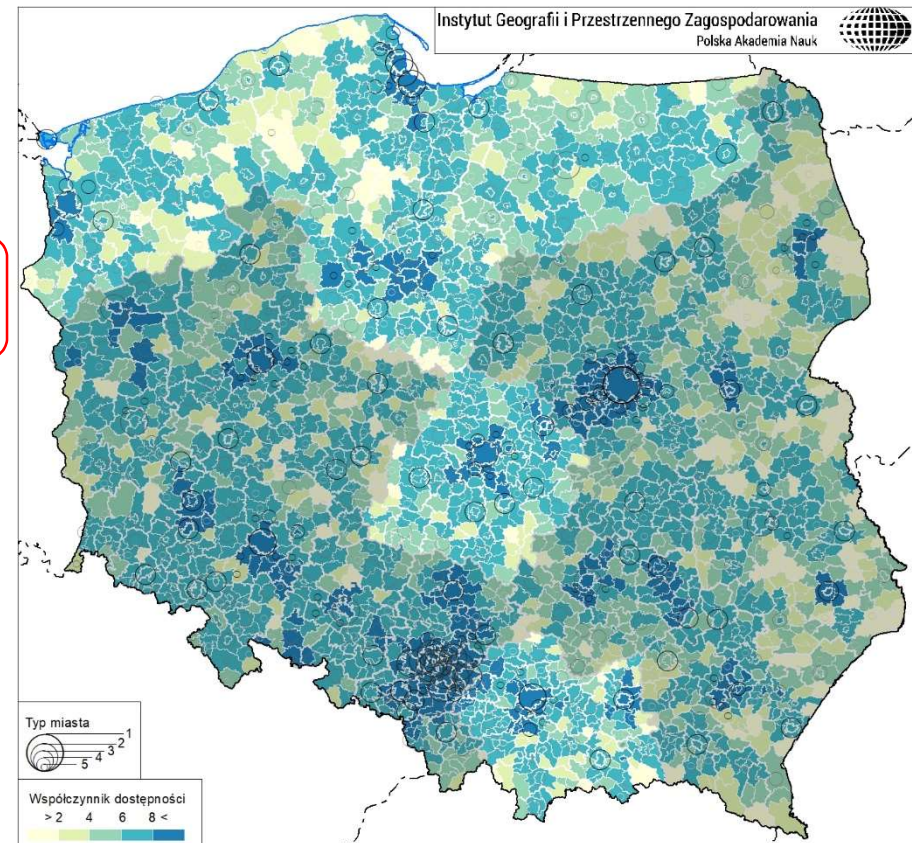
6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

6.2.6. Licea

6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Dostępność do koszyka specjalistycznych usług medycznych w 2015 r. Zróżnicowanie przestrzenne w Polsce.

Źródło: opracowanie własne.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

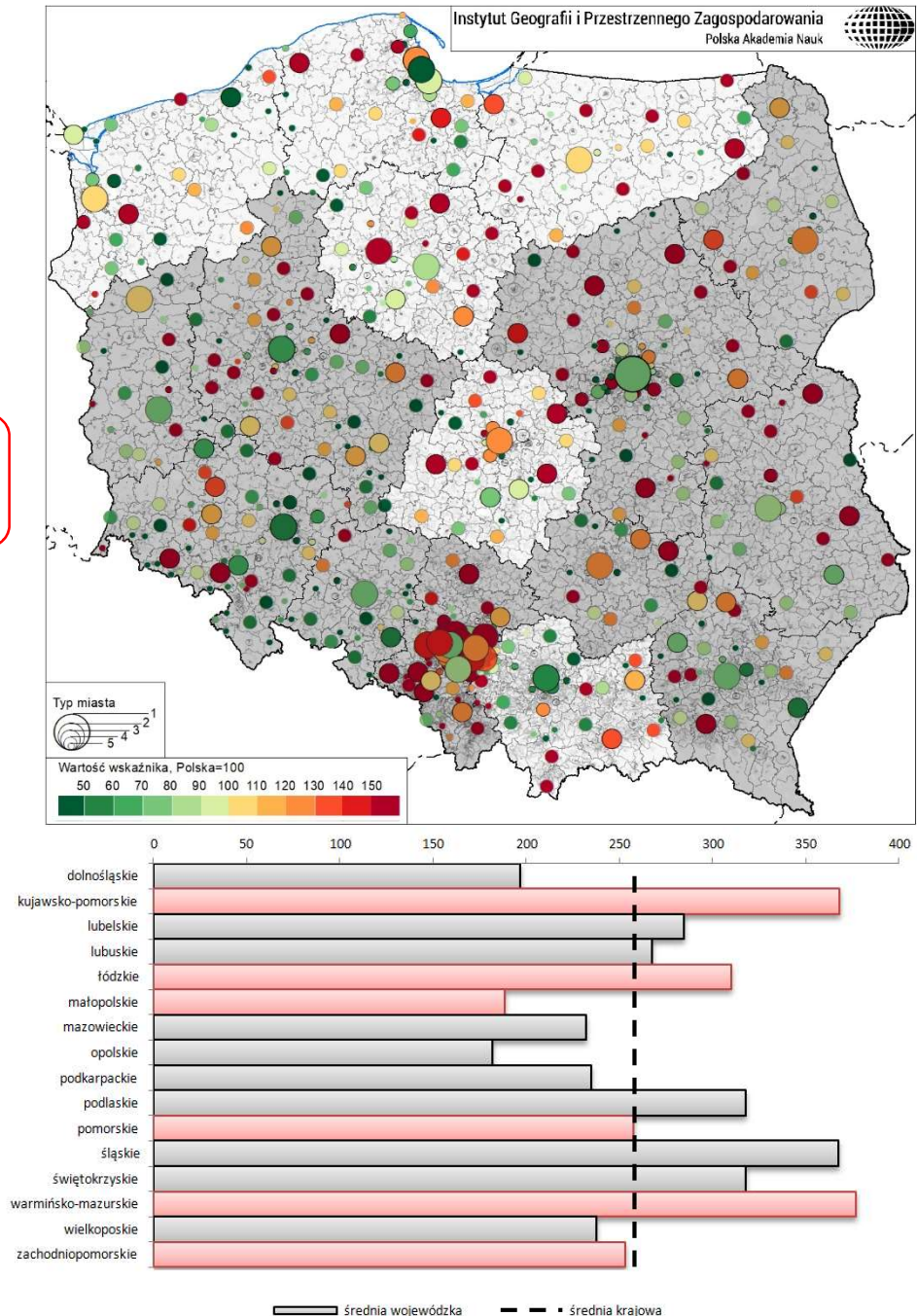
6.2.6. Licea

6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Liczba dzieci w wieku do 3 lat przypadających na jeden żłobek, klub dziecięcy i oddział żłobkowy w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

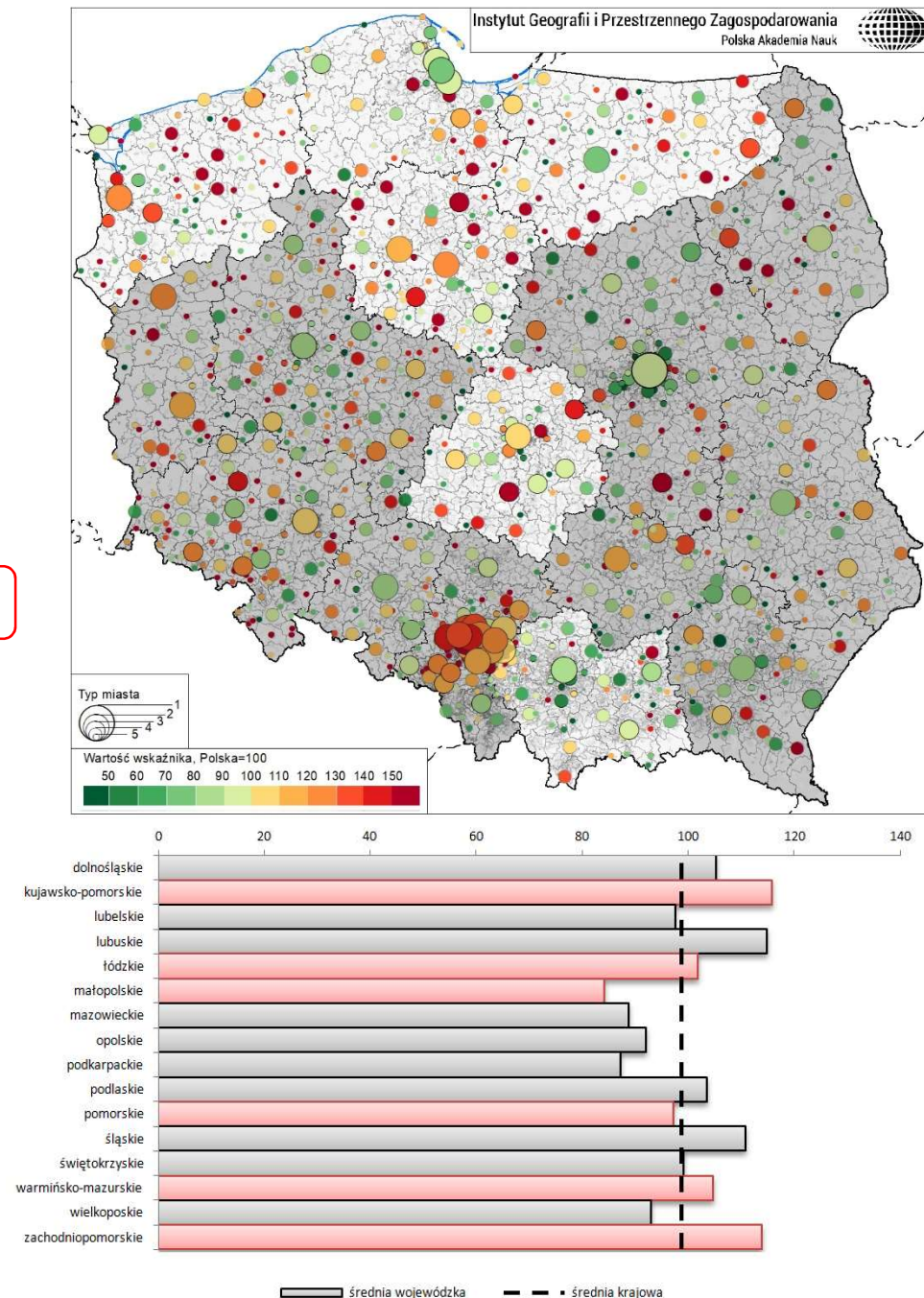
6.2.6. Licea

6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Liczba dzieci w wieku 3-7 lat przypadających na jedno przedszkole w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

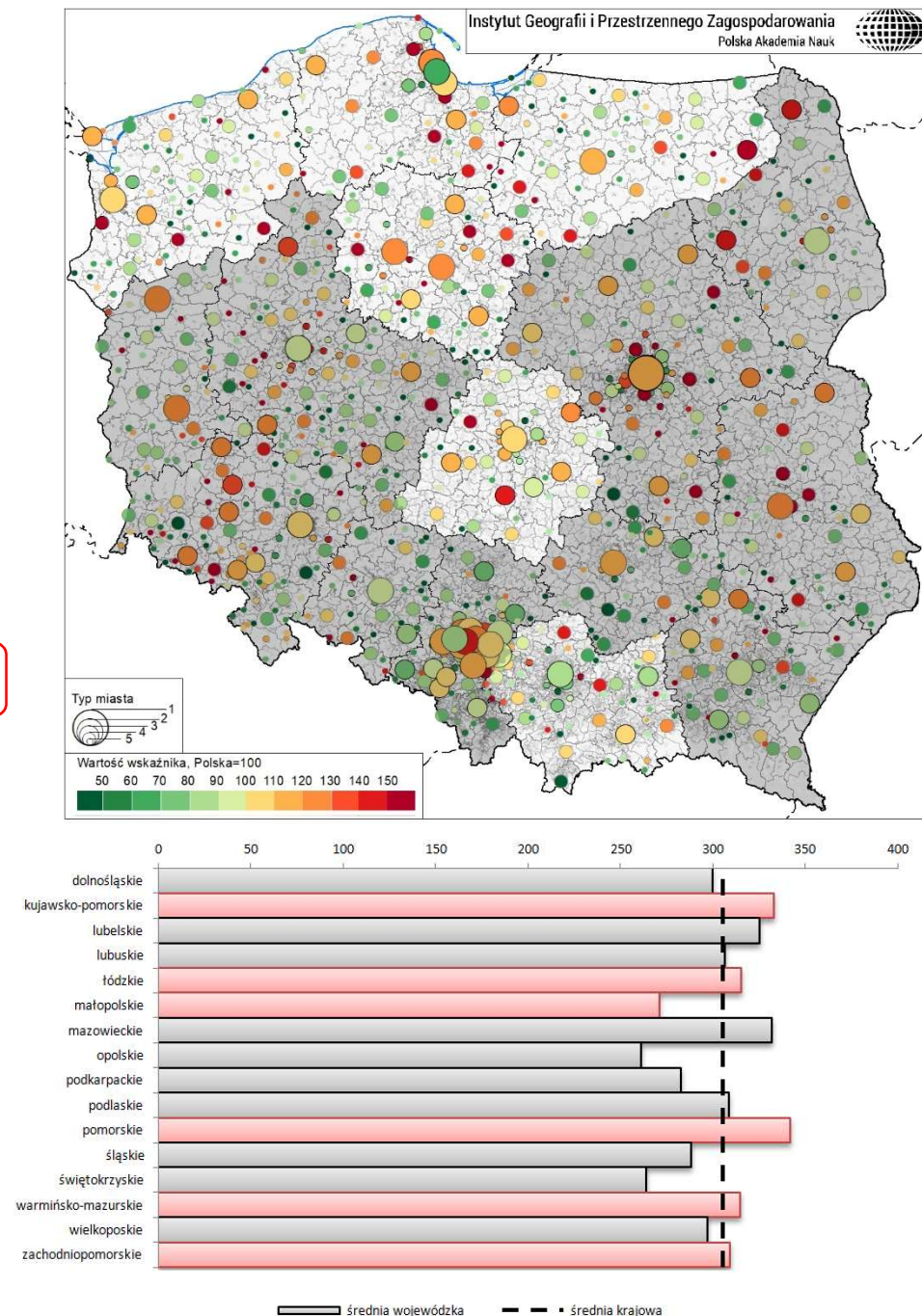
6.2.6. Licea

6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Liczba dzieci w wieku 7-15 lat przypadających na
jedną szkołę podstawową w 2017 r. Średnie dla
województw – miejsce rankingowe sześciu
regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

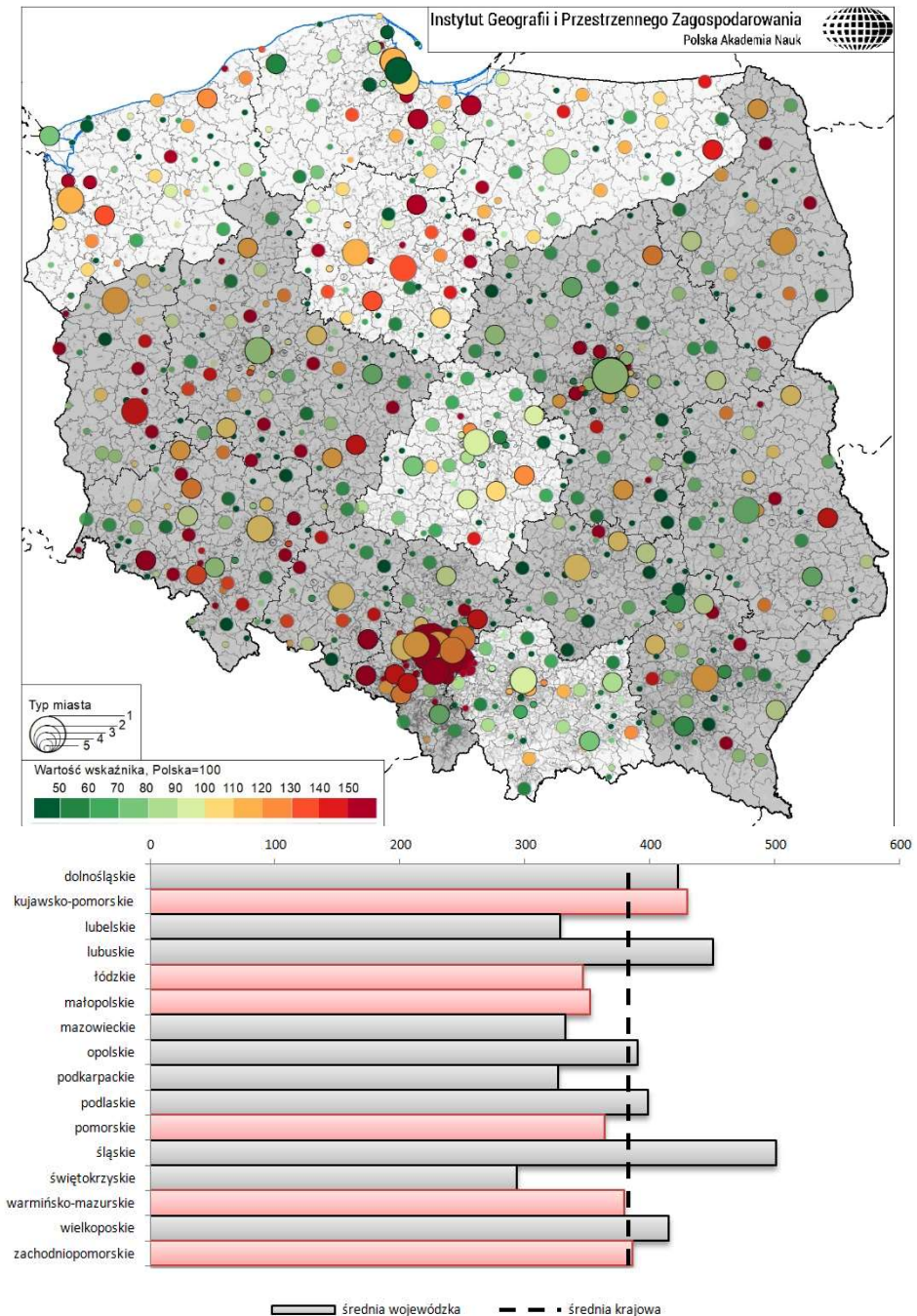
6.2.6. Licea

6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Liczba osób w wieku 15-19 lat przypadających na jedno liceum w 2017 r. Średnie dla województw – miejsce rankingowe sześciu regionów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

6.2.1. Przychodnie

6.2.2. Specjalistyczna opieka
medyczna – koszyk usług

6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i
kluby dziecięce

6.2.4. Przedszkola

6.2.5. Szkoły podstawowe

6.2.6. Licea

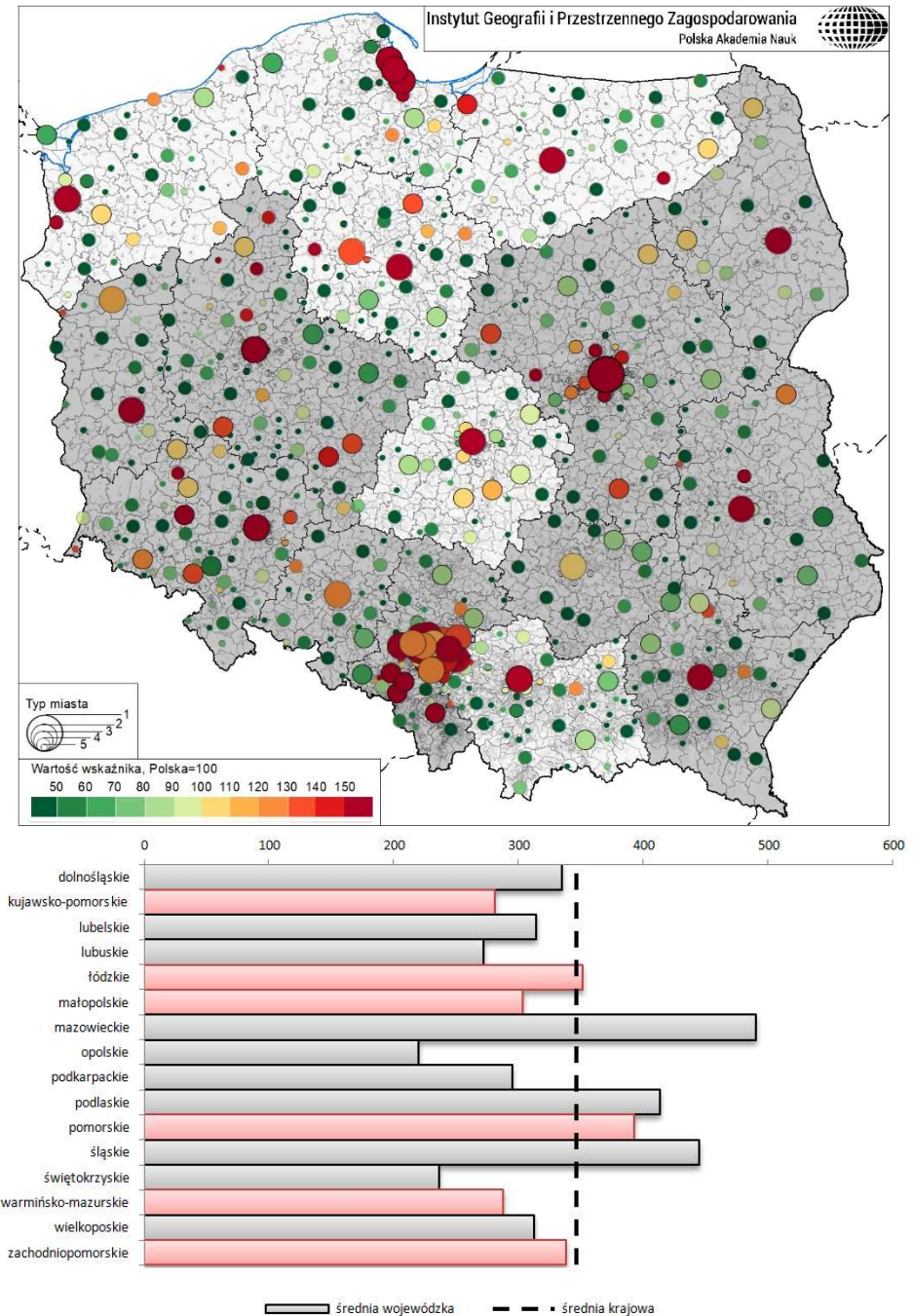
6.2.7. Zasadnicze szkoły
zawodowe/szkoły branżowe

6.2.8. Kina

Liczba osób w wieku 15-18 lat przypadających na jedną szkołę zawodową w 2017 r.* Zróżnicowanie przestrzenne w Polsce.

*z dniem 1 września 2017 r. dotychczasowa 3-letnia zasadnicza szkoła zawodowa została przekształcona w 3-letnią szkołę branżową I stopnia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

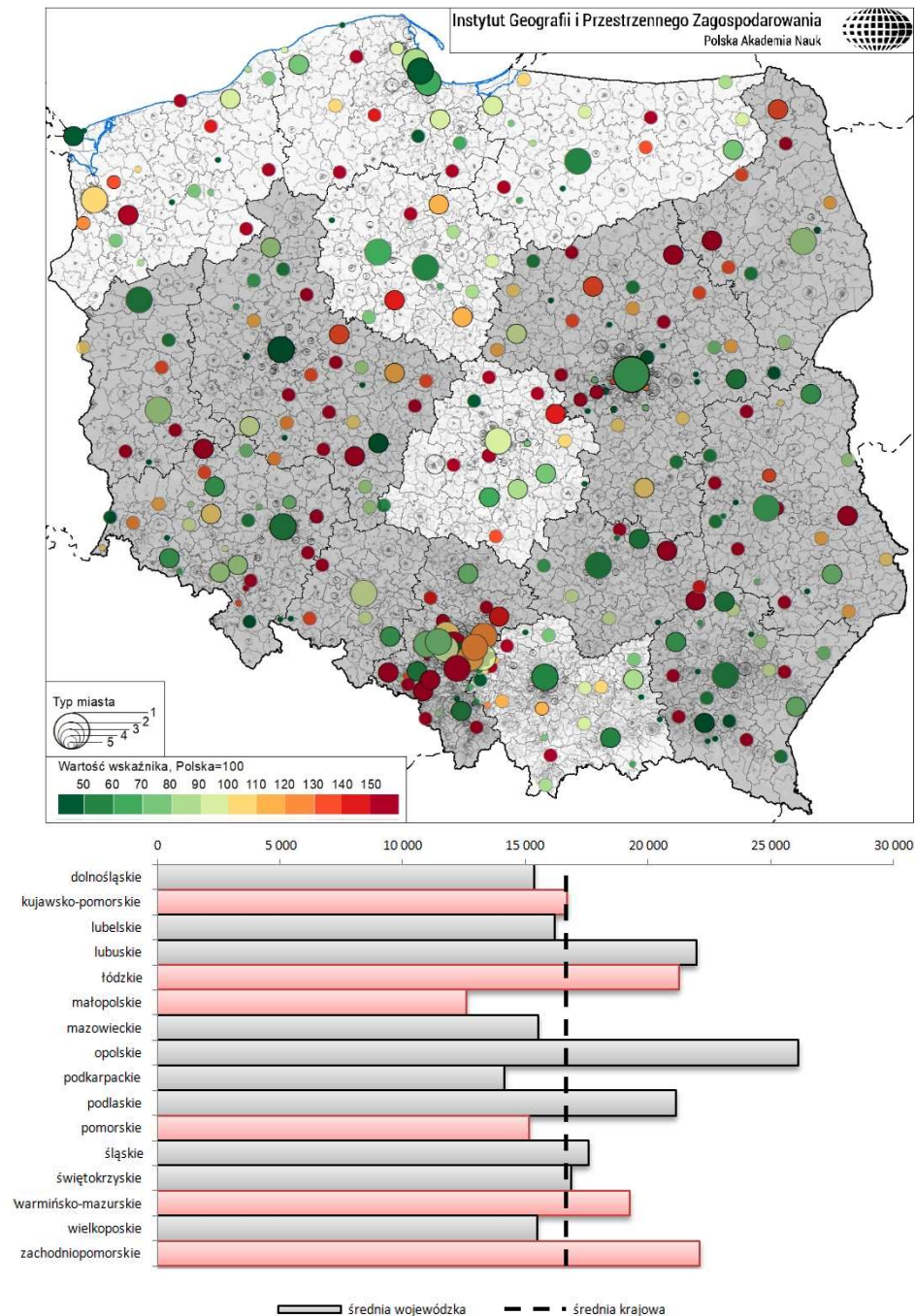

DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG I HIERARCHIZACJA OŚRODKÓW MIEJSKICH

- 6.2.1. Przychodnie
- 6.2.2. Specjalistyczna opieka medyczna – koszyk usług
- 6.2.3. Żłobki, oddziały żłobkowe i kluby dziecięce
- 6.2.4. Przedszkola
- 6.2.5. Szkoły podstawowe
- 6.2.6. Licea
- 6.2.7. Zasadnicze szkoły zawodowe/szkoły branżowe
- 6.2.8. Kina

Liczba osób przypadających na jedną salę kinową w 2017 r. Zróżnicowanie przestrzenne w Polsce.

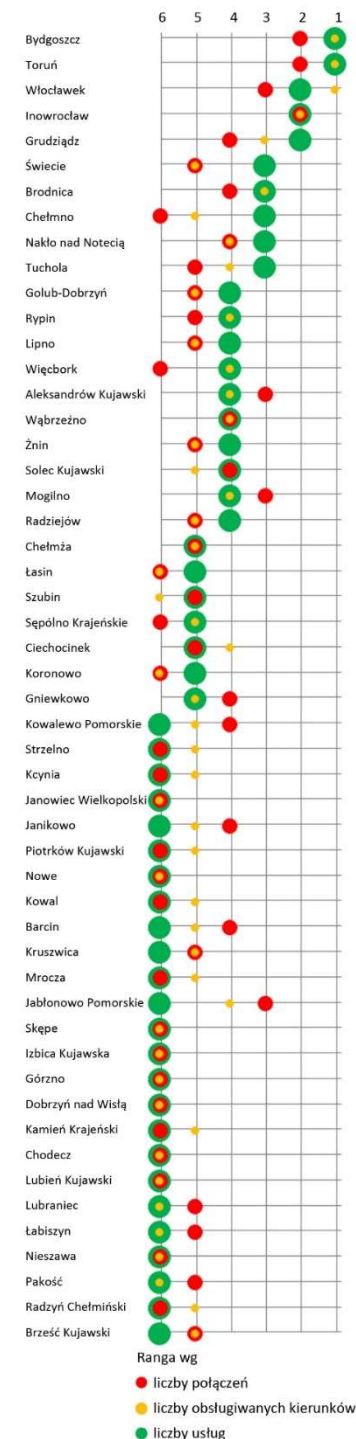
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba połączeń i liczba obsługiwanych kierunków a liczba typów usług

Województwo kujawsko-pomorskie

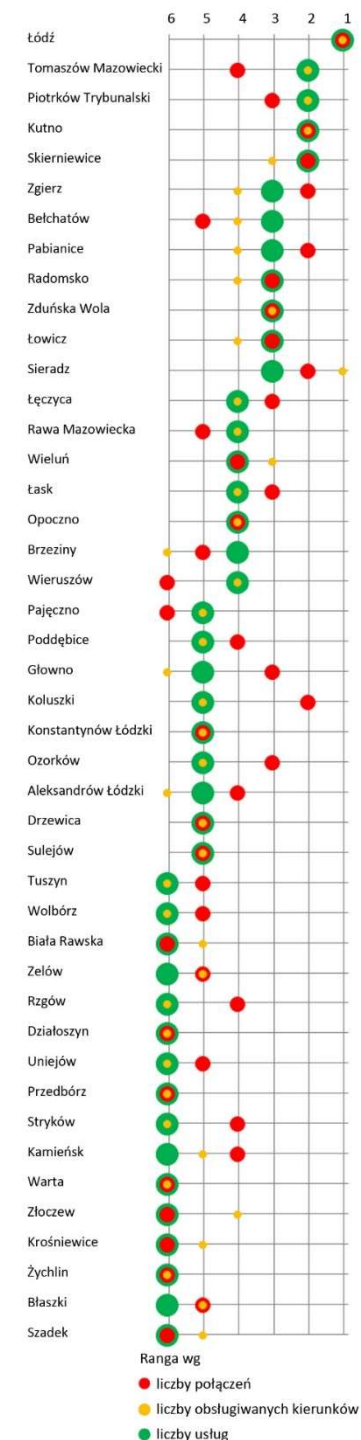
Ranga liczby połączeń i obsługiwanych kierunków a ranga liczby typów usług			
Niedobór rangi transportowej		Nadwyżka rangi transportowej	
(-3)	(-2)	(+2)	(+3)
Chełmno	Tuchola	Barcin	Jabłonowo Pomorskie
	Świecie	Janikowo	
	Grudziądz	Kowalewo Pomorskie	
	Chełmno	Jabłonowo Pomorskie	
	Świecie		

Liczba połączeń i liczba obsługiwanych kierunków a liczba typów usług

Województwo łódzkie

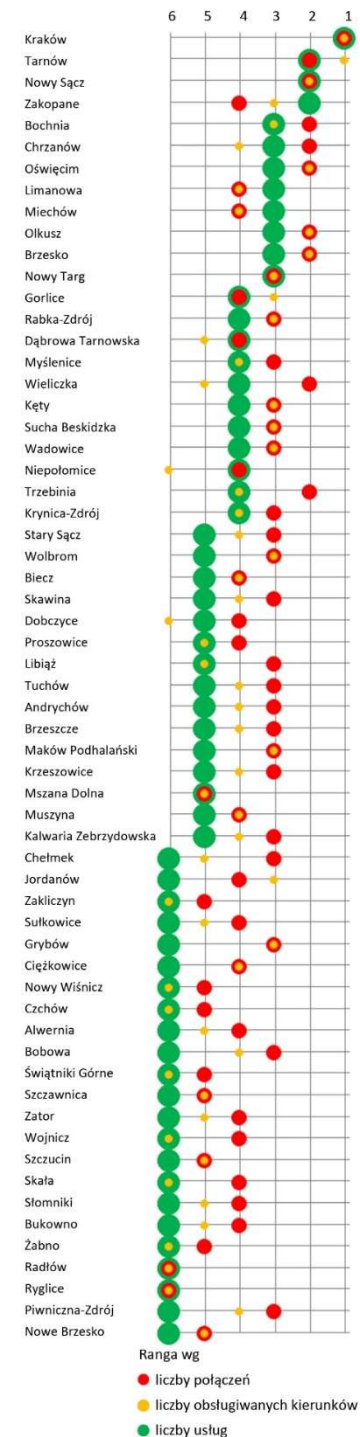
Ranga liczby połączeń i obsługiwanych kierunków a ranga liczby typów usług			
Niedobór rangi transportowej		Nadwyżka rangi transportowej	
(-3)	(-2)	(+2)	(+3)
	Tomaszów Mazowiecki	Głowno	Koluszki
	Bełchatów	Ozorków	
	Wieruszów	Rzgów	
	Brzeziny	Stryków	
		Kamieńsk	
		Sieradz	
		Złoczew	

Liczba połączeń i liczba obsługiwanych kierunków a liczba typów usług

Województwo małopolskie

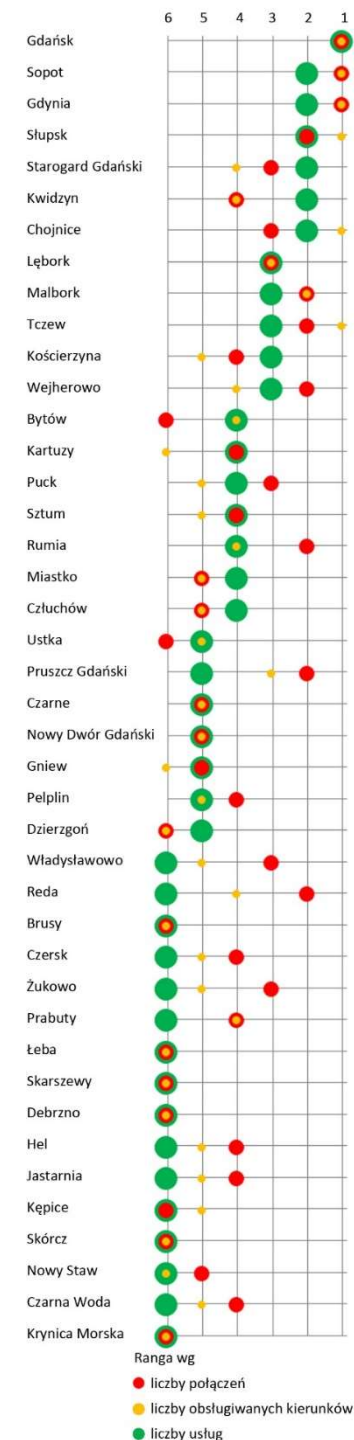
Ranga liczby połączeń i obsługiwanych kierunków a ranga liczby typów usług			
Niedobór rangi transportowej		Nadwyżka rangi transportowej	
(-3)	(-2)	(+2)	(+3)
	Zakopane	Wieliczka	Chelmek
	Niepołomice	Trzebinia	Grybów
		Stary Sącz	Bobowa
		Wolbrom	Piwniczna-Zdrój
		Wolbrom	Jordanów
		Skawina	Grybów
		Libiąż	
		Tuchów	
		Andrychów	
		Brzeszcze	
		Maków Podhalański	
		Maków Podhalański	
		Krzyszowice	
		Kalwaria Zebrzydowska	
		+ 9 miast z mniejszą liczbą usług	

Liczba połączeń i liczba obsługiwanych kierunków a liczba typów usług

Województwo pomorskie

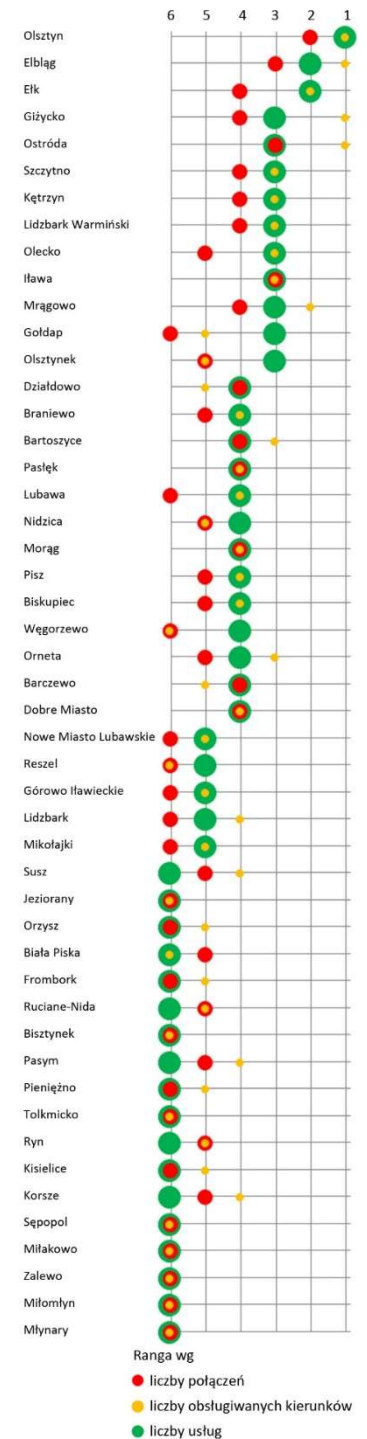
Ranga liczby połączeń i obsługiwanych kierunków a ranga liczby typów usług			
Niedobór rangi transportowej		Nadwyżka rangi transportowej	
(-3)	(-2)	(+2)	(+3) lub (+4)
	Kwidzyń	Rumia	Reda (+4)
	Bytów	Czersk	Pruszcz Gdański
	Starogard Gdański	Prabuty	Władysławowo
	Kwidzyń	Hel	Żukowo
	Kartuzy	Jastarnia	
	Kościerzyna	Czarna Woda	
		Tczew	
		Pruszcz Gdański	
		Reda	
		Prabuty	

Liczba połączeń i liczba obsługiwanych kierunków a liczba typów usług

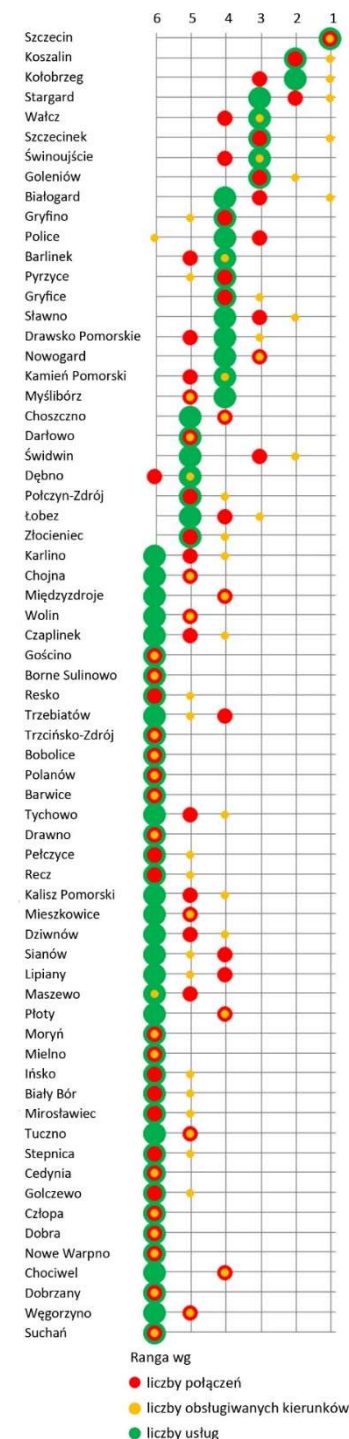
Województwo warmińsko-mazurskie

Ranga liczby połączeń i obsługiwanych kierunków a ranga liczby typów usług			
Niedobór rangi transportowej		Nadwyżka rangi transportowej	
(-3)	(-2)	(+2)	(+3) lub (+4)
Gołdap	Ełk	Giżycko	
	Olecko	Ostróda	
	Gołdap	Susz	
	Olsztynek	Pasym	
	Olsztynek	Korsze	
	Lubawa		
	Węgorzewo		
	Węgorzewo		

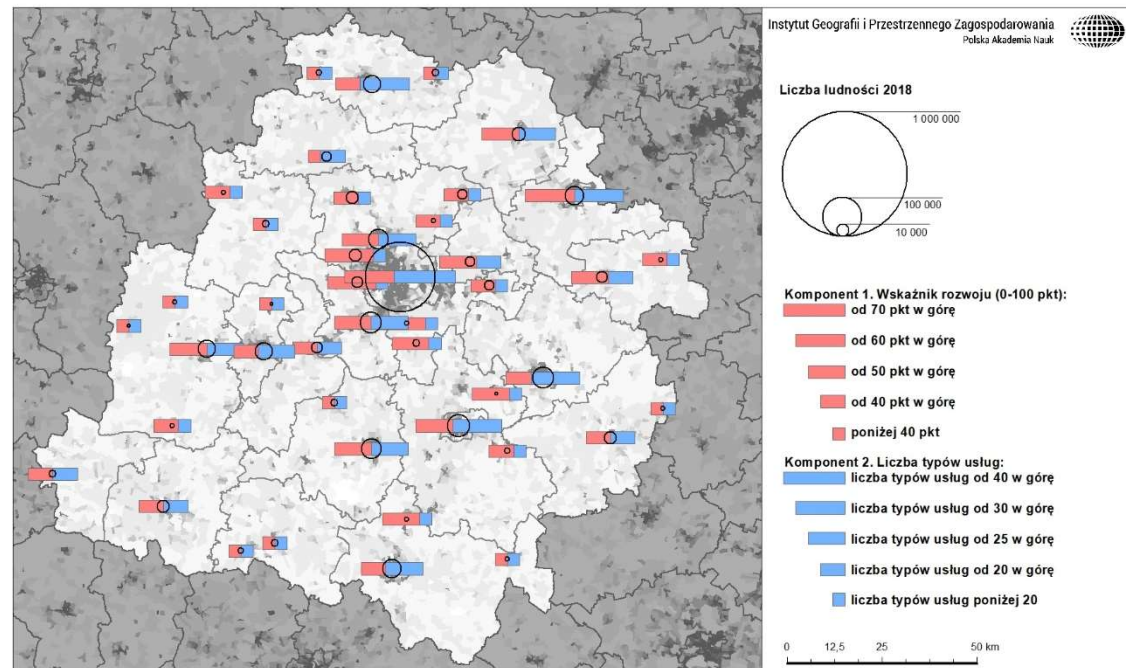
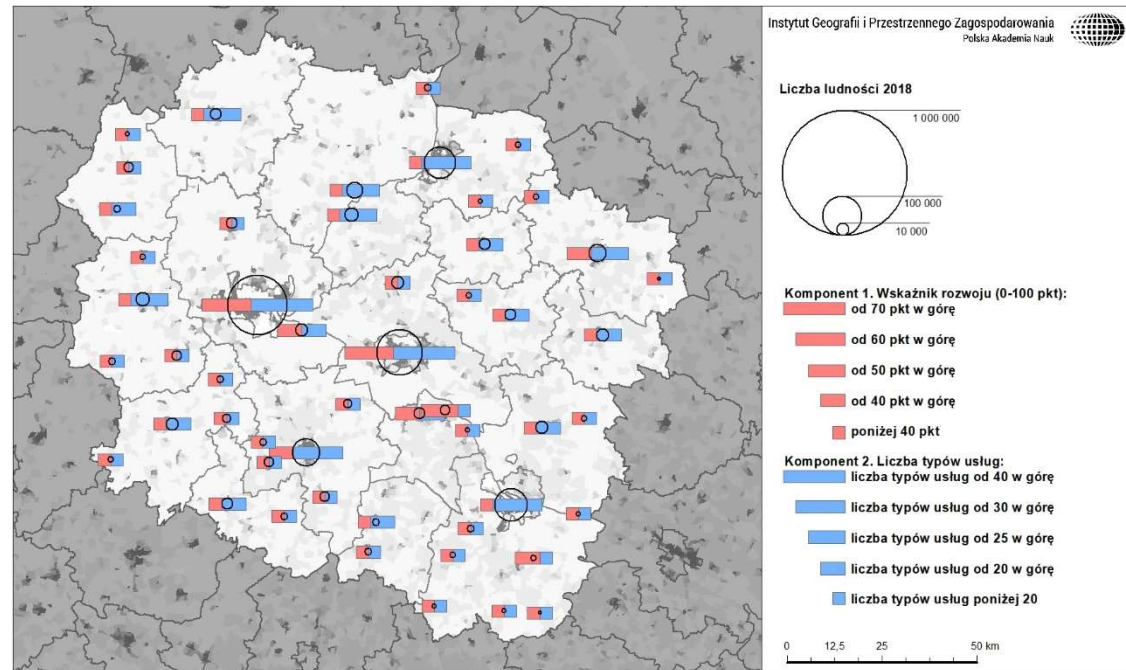

Liczba połączeń i liczba obsługiwanych kierunków a liczba typów usług Województwo zachodniopomorskie

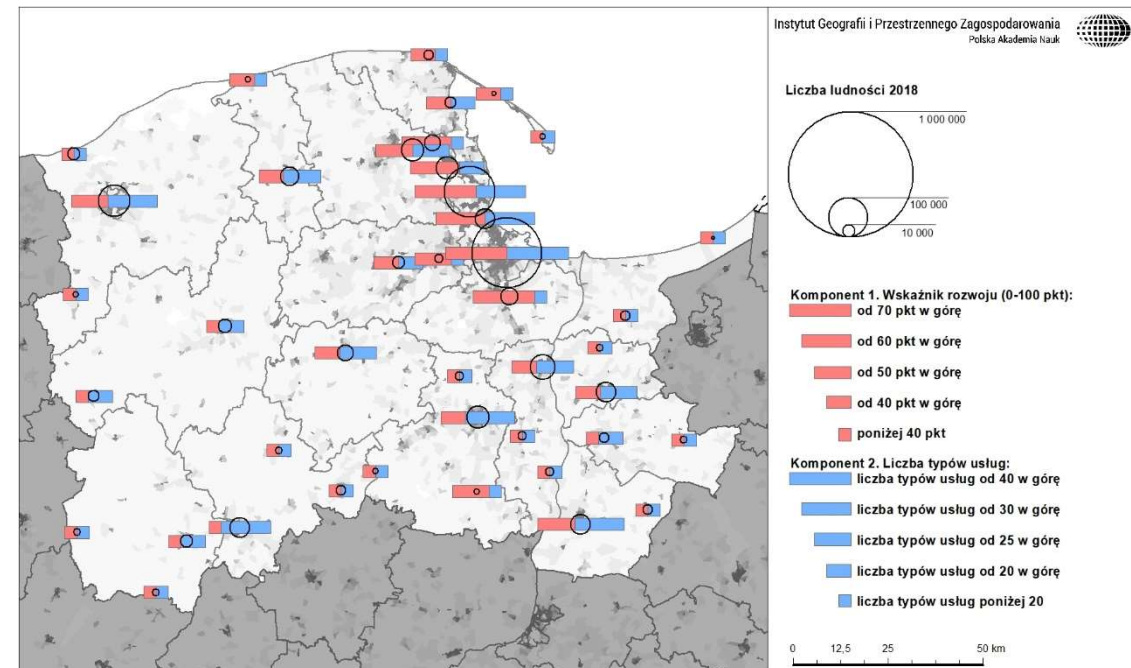
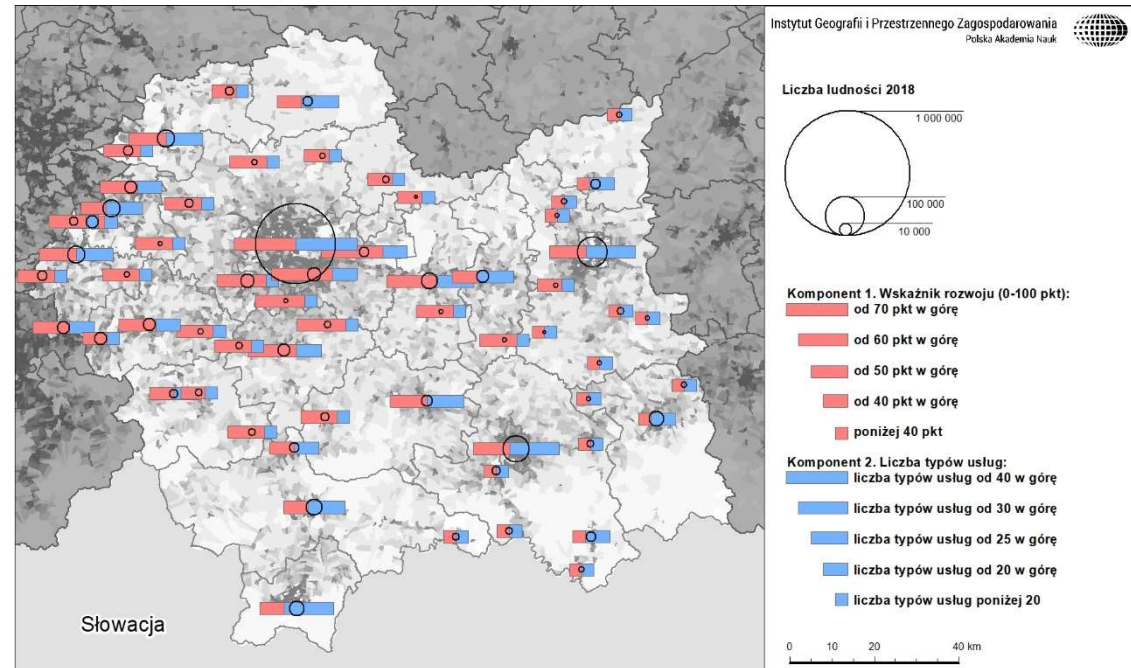
Ranga liczby połączeń i obsługiwanych kierunków a ranga liczby typów usług			
Niedobór rangi transportowej		Nadwyżka rangi transportowej	
(-3)	(-2)	(+2)	(+3) lub (+4)
	Police	Stargard	Białogard
		Szczecinek	Świdwin
		Sławno	
		Łobez	
		Świdwin	
		Karlıno	
		Międzyzdroje	
		Międzyzdroje	
		Czaplinek	
		Trzebiatów	
		Tychowo	
		Kalisz Pomorski	
		Dziwnów	
		Sianów	
		Lipiany	
		Płoty	
		Płoty	
		Chociwel	
		Chociwel	

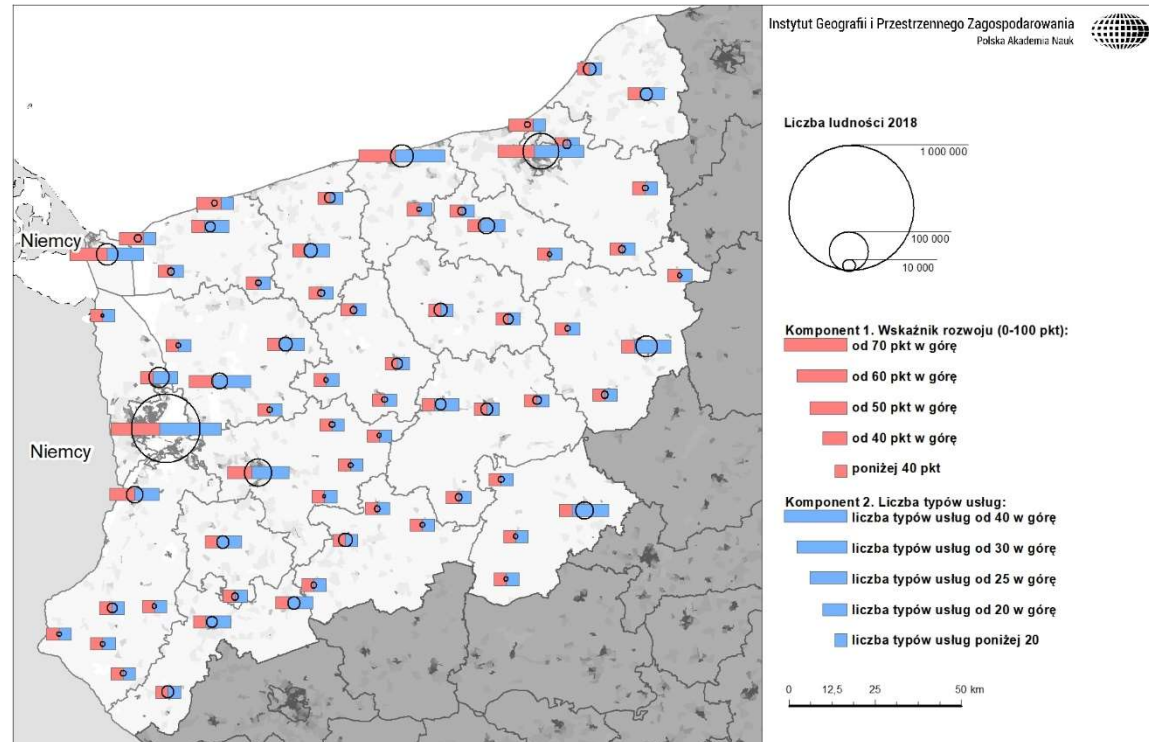
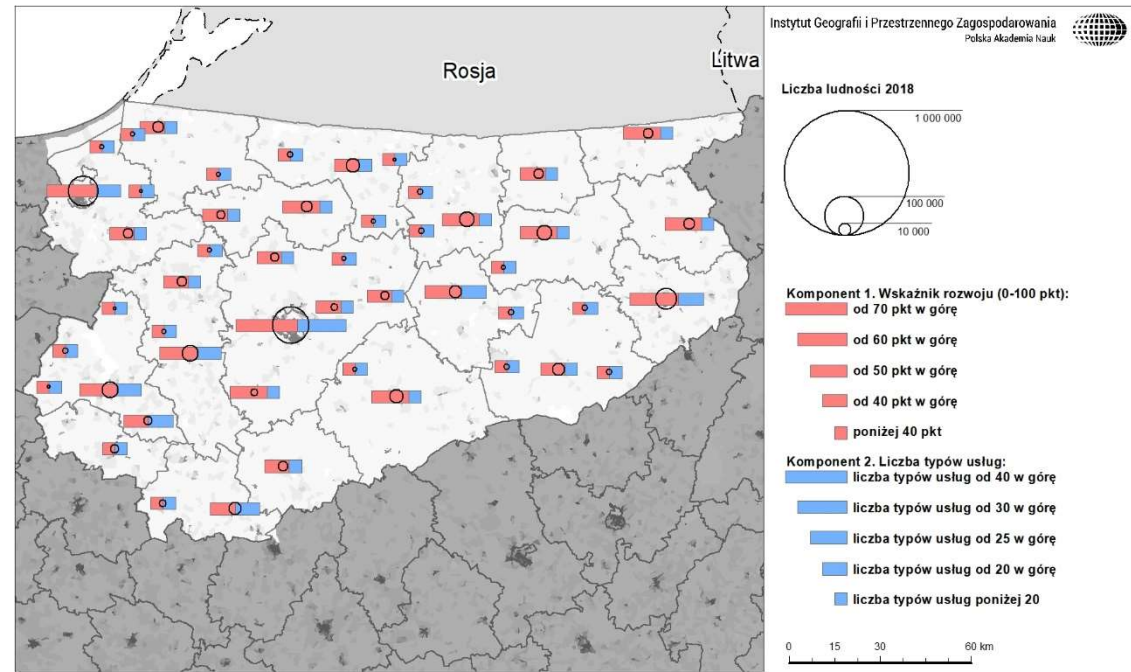
Komponent I
(wskaźnik rozwoju)
a komponent II
(liczba typów usług)

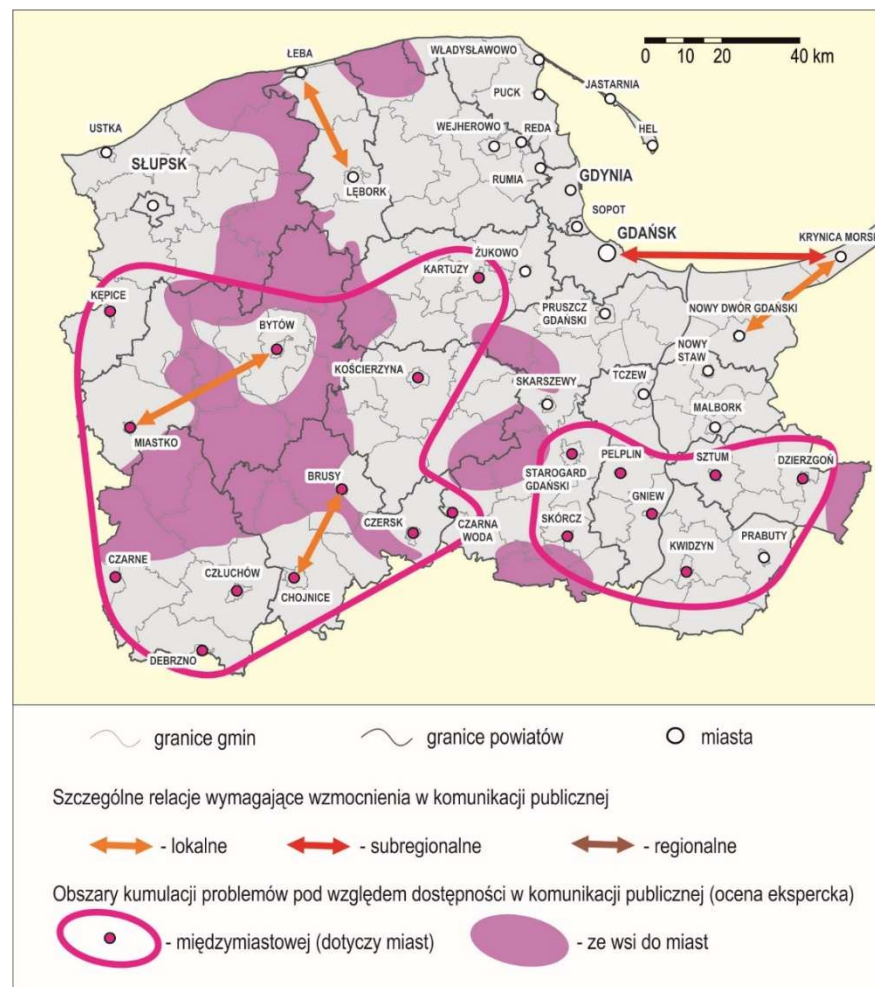
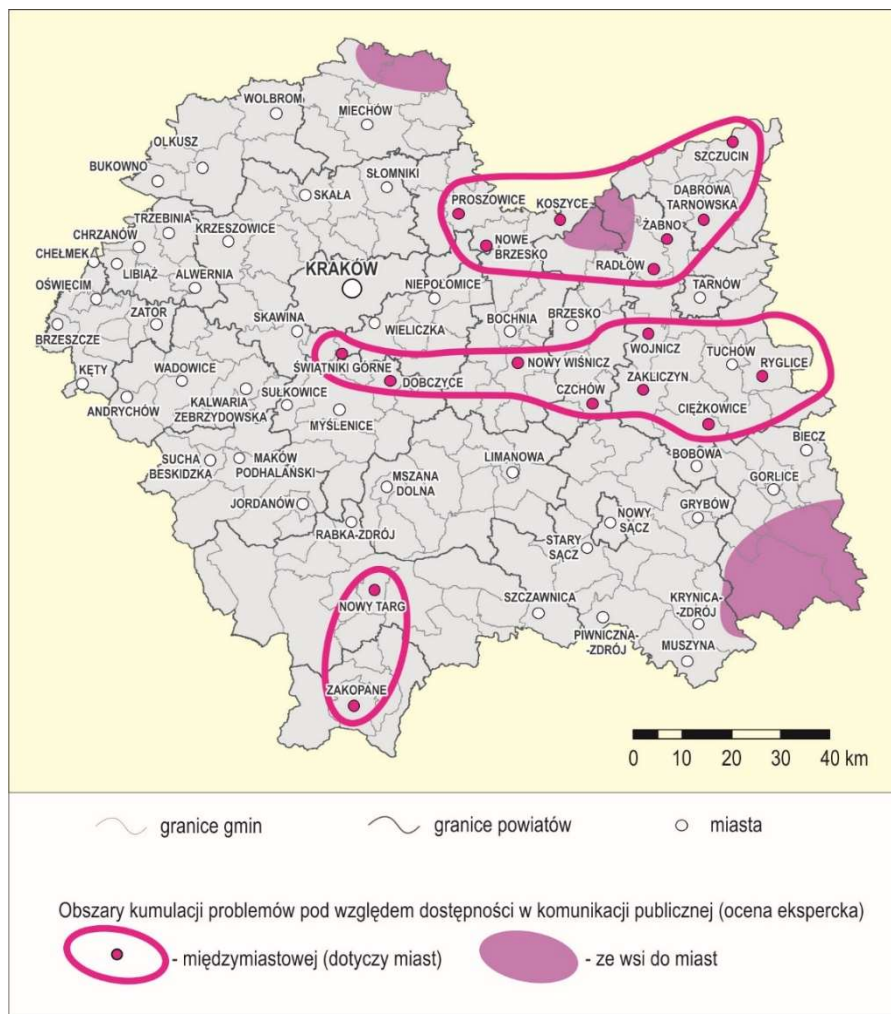
Komponent I
(wskaźnik rozwoju)
a komponent II
(liczba typów usług)

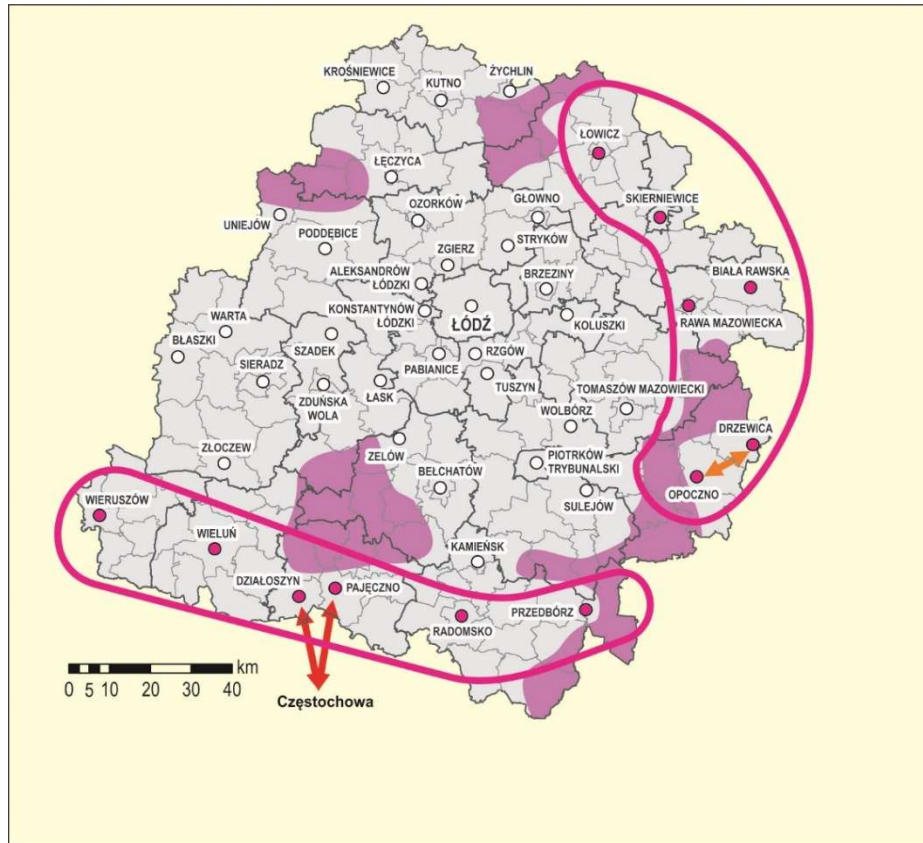
Komponent I
(wskaźnik rozwoju)
a komponent II
(liczba typów usług)

Podjęcie obszarowe (1)

Podęjcie obszarowe (2)

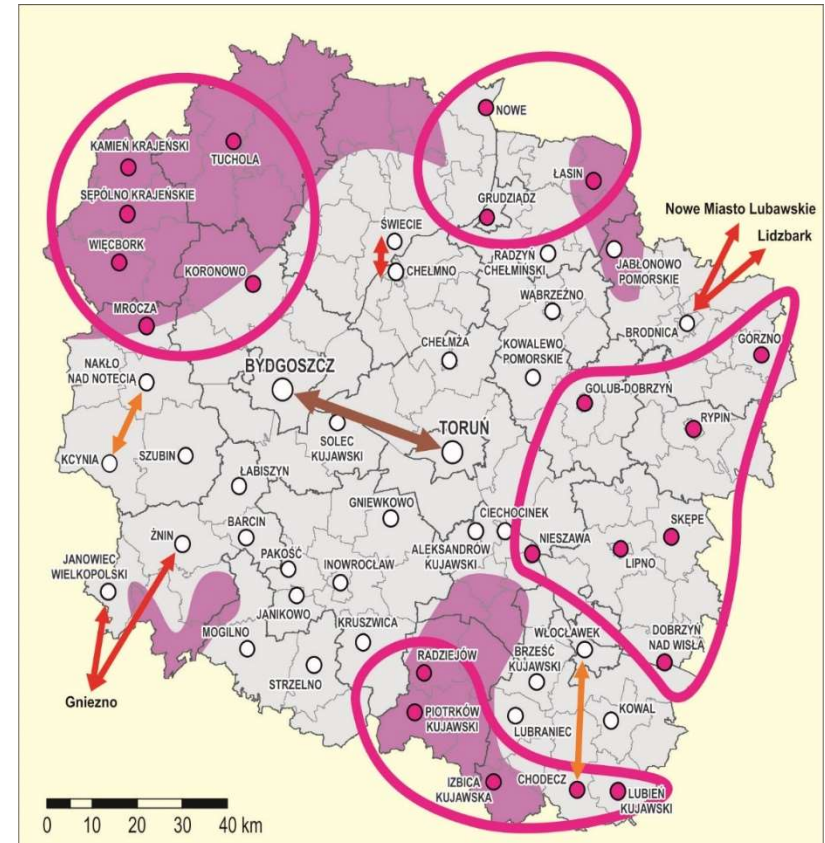
granice gmin
 granice powiatów
 miasta

Szczególne relacje wymagające wzmocnienia w komunikacji publicznej

- lokalne
 - subregionalne
 - regionalne

Obszary kumulacji problemów pod względem dostępności w komunikacji publicznej (ocena ekspercka)

- międzymiastowej (dotyczy miast)
 - ze wsi do miast

granice gmin
 granice powiatów
 miasta

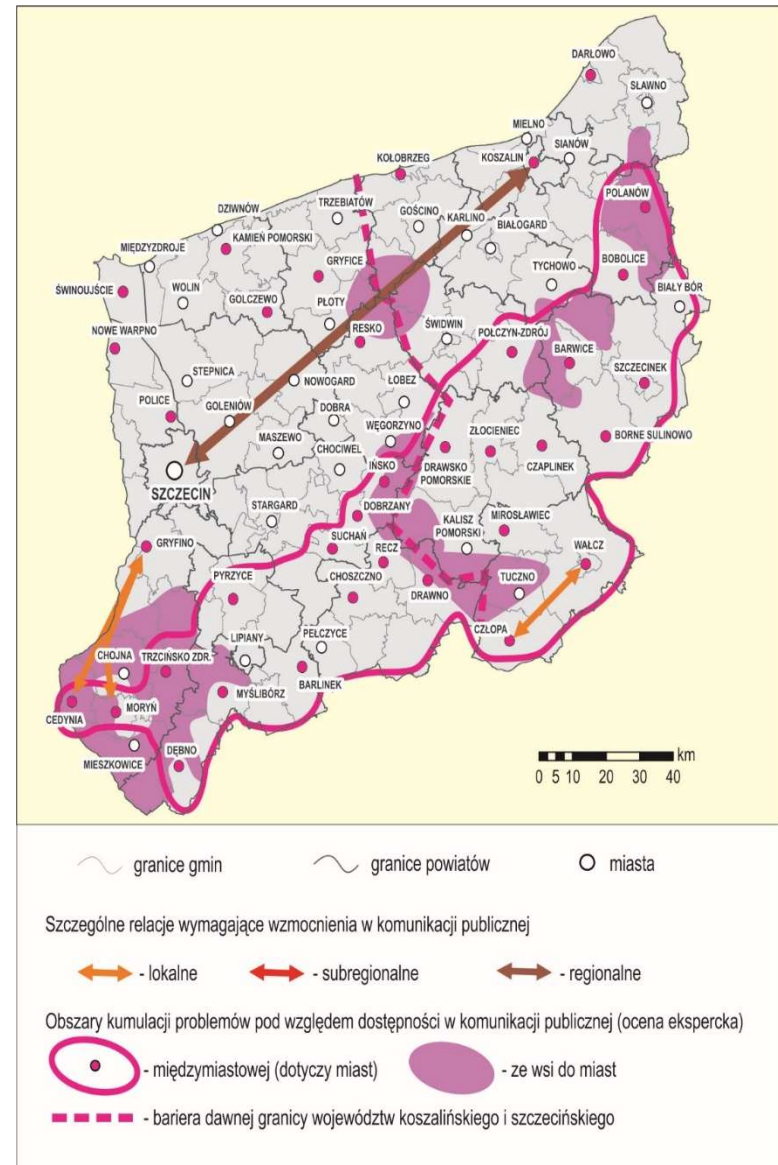
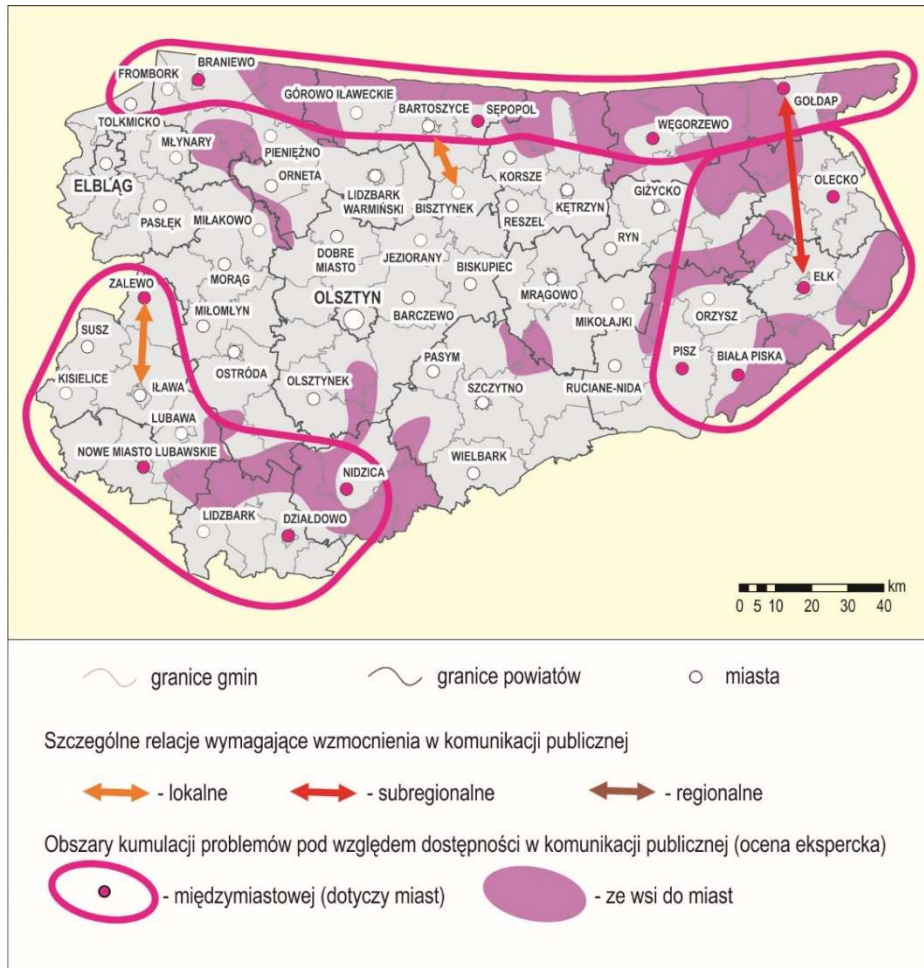
Szczególne relacje wymagające wzmocnienia w komunikacji publicznej

- lokalne
 - subregionalne
 - regionalne

Obszary kumulacji problemów pod względem dostępności w komunikacji publicznej (ocena ekspercka)

- międzymiastowej (dotyczy miast)
 - ze wsi do miast

Podęjście obszarowe (3)

Wnioski – miasta wojewódzkie

- Badanie przeprowadzone w 6 województwach wskazuje, że miasta w zewnętrznych strefach dużych aglomeracji (Łódź, Kraków, Trójmiasto) posiadają relatywnie dobrze rozwinięte usługi publiczne oraz dobre wskaźniki w zakresie liczby połączeń transportem publicznym.
- Jednocześnie transport ten jest ukierunkowany prawie wyłącznie do rdzenia metropolii. Dużo gorzej kształtują się wskaźniki liczby obsługiwanych kierunków.
- W efekcie miasta w zewnętrznych strefach metropolii nie mogą w wystarczającym stopniu świadczyć usług na rzecz terenów położonych dalej, a także sobie nawzajem.
- Taki układ wzmacnia monocentryczność wewnątrz obszarów metropolitalnych.
- Ponadto dostęp do usług w miastach rdzeniowych nie zawsze jest satysfakcjonujący ponieważ w sensie organizacyjnym transport publiczny nastawiony jest w pierwszej kolejności na obsługę dojazdów do pracy i szkół.

Wnioski – miasta subregionalne

- Sytuacja miast (w badanych sześciu regionach) w tej kategorii jest bardzo zróżnicowana, często nawet w obrębie jednego województwa.
- Niektóre ośrodki odznaczają się silną koncentracją usług publicznych, ale ich oddziaływanie na inne mniejsze miasta oraz na tereny wiejskie jest ograniczone poprzez słabą dostępność transportową (tak w transporcie indywidualnym, jak i w publicznym).
- W niektórych innych miastach dostępność transportowa jest dobra i uzasadnia to lokalizację nowych usług, w tym usług wyższego rzędu.
- Może to dodatkowo wzmocnić ich atrakcyjność osiedleńczą i zredukować, wspomniane wyżej, zagrożenie utratą funkcji i ludności.
- Kluczowe jest zachowanie takich warunków życia (w tym wyposażenia w podstawowe usługi) aby rekompensowały one konieczność długich dojazdów do pracy, a pośrednio także kreowały lokalny rynek pracy (np. obsługa nieruchomości), czyli długookresowo niwelowały konieczność części spośród tych dojazdów.

Wnioski – pozostałe miasta

- Ośrodki powiatowe odgrywają istotną rolę jako miejsca koncentracji usług publicznych.
- Ma to szczególne znaczenie na terenach peryferyjnych województw.
- W grupie miast powiatowych możliwe jest wydzielenie, z punktu widzenia skupienia usług, co najmniej dwóch typów. Zasięg oddziaływania niektórych miast jest wyraźnie większy i mógłby predestynować je do pełnienia funkcji subregionalnych w niektórych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego.
- Część małych miast pozostaje w szczególny sposób odciętych od dostępu do usług publicznych.
- Wynika to z zarówno z rozmieszczenia określonych placówek, jak też z dostępności transportowej, w tym przede wszystkim dostępności transportem publicznym.
- W wielu województwach ukształtowały się klasyczne peryferia wewnętrzne, gdzie sąsiadujące ze sobą grupy małych ośrodków odznaczają się słabymi wartościami wskaźników zarówno wyposażenia w usługi, jak i dostępności transportowej

Rekomendacje (1)

- Zróżnicowanie ogólnej sytuacji w różnych typach miast, wskazuje na konieczność dywersyfikowania polityki w zakresie rozwoju sieci usług.
- Celowe wydaje się pełniejsze integrowanie systemu usług publicznych na obszarach metropolitalnych (Gdańsk-Gdynia-Sopot, Kraków, Łódź, Bydgoszcz-Toruń).
- Dotyczy to integracji w obrębie rdzenia (Trójmiasto) oraz pomiędzy rdzeniem a szeroko rozumianą strefą zewnętrzną).
- Integracja powinna obejmować zwłaszcza usługi edukacyjne, ochrony zdrowia oraz kultury.
- Zewnętrzne miasta metropolitalne powinny być ośrodkami usługowymi koncentrującymi jednocześnie procesy suburbanizacji (co sprzyjać będzie lepszej obsłudze transportem publicznym i lepszemu dostępowi do usług oraz ograniczeniu chaosu przestrzennego).
- Miasta subregionalne o lepszej sytuacji demograficznej i wyższym poziomie zamożności mieszkańców powinny być wyposażone w usługi publiczne, tak aby zachować ich relatywnie wyższą atrakcyjność osiedleńczą.
- Dotyczy to np. w województwie łódzkim Skierniewic i Bełchatowa, w kujawsko-pomorskim – Inowrocławia, a w małopolskim – Tarnowa.
- Także niektóre miasta powiatowe powinny wzmacniać funkcje usługowe, tak aby zachować ich relatywnie wysoką atrakcyjność i przeciwdziałać obecnemu lub prognozowanemu wyludnianiu.
- Dotyczy to np. w województwie pomorskim Tczewa, Kościerzyny i Chojnic, w kujawsko-pomorskim Tucholi, Sępólna Kraj. i Rypina; w zachodniopomorskim Świdwina, Białogardu i Łobza; w małopolskim Dąbrowy tarnowskiej, Gorlic, Limanowej; w warmińsko-mazurskim Niedzicy, Nowego Miasta Lubawskiego

Rekomendacje (2)

- Polityka w zakresie wyposażenia w usługi miast małych położonych na peryferiach regionów powinna być elastyczna i zróżnicowana terytorialnie.
- Musi brać ona pod uwagę zachodzące procesy demograficzne oraz dostępność transportową do sąsiednich miast większych.
- W strefach peryferyjnych niektórych regionów występują też braki w zakresie niektórych usług, które mogą być rozwiązane poprzez lokalizację nowych placówek (np. szpitalnych oddziałów ratunkowych).
- Celowe wydaje się pełniejsze integrowanie systemu usług publicznych na obszarze powiatów, tak aby niwelować ogromne dysproporcje w szeroko rozumianych warunkach życia między miastami powiatowymi i sąsiednimi małymi ośrodkami. Integracja może być realizowana poprzez:
 - a) powstawanie nowych placówek w wybranych mniejszych miastach (o ile jest to uzasadnione popytem);
 - b) integrację instytucjonalną, zapewniającą odpowiedni podział zadań pomiędzy podobnymi placówkami w powiecie;
 - c) ułatwienie dostępu transportowego do placówek w miastach powiatowych (organizacja lub wsparcie dla transportu publicznego; organizacja alternatywnych form transportu na terenach rzadko zaludnionych – *car sharing*, autobus na zamówienie itp.; w niektórych przypadkach rozwój infrastruktury, np. budowa brakujących odcinków dróg lokalnych).
- Niektóre małe miasta (nie będące ośrodkami powiatowymi) oddalone geograficznie, powinny w większym stopniu pełnić rolę koncentratora usług (zwłaszcza w zakresie ochrony zdrowia i edukacji, ale do pewnego stopnia także kultury).

Rekomendacje (3)

- W części województw możliwa jest identyfikacja istniejących lub potencjalnych układów bipolarnych pozwalająca na wzajemną integrację usług publicznych.
- Przykładami są układy Chojnice-człuchów (woj. pomorskie), Sieradz-Zduńska Wola (woj. łódzkie), Chełmno-Świecie (kujawsko-pomorskie), Nowy targ – Zakopane Brzesko-Bochnia, Chrzanów-Oświęcim (małopolskie), Ostróda - Iława (warmińsko-mazurskie).
- Układy takie mogą niekiedy funkcjonować także w oparciu o relacje przekraczające granice województw (np. Piła-Wałcz). Jest ważne aby w tego typu sytuacji lokalizacyjnej nie stwarzać mieszkańcom barier instytucjonalnych w korzystaniu z usług publicznych.
- Na uwagę zasługują ośrodki pełniące istotne funkcje turystyczne (województwo pomorskie, zachodniopomorskie, małopolskie, warmińsko-mazurskie). Jakość życia, w tym dostęp do usług dla ich stałych mieszkańców jest niekiedy niewystarczający. Zarówno funkcjonowanie placówek, jak też organizacja transportu publicznego są tam dostosowane do obsługi ruchu turystycznego, a nie do potrzeb mieszkańców.
- Istnienie tzw. peryferii wewnętrznych wskazuje na potrzebę współpracy z niektórymi sąsiednimi województwami w zakresie poprawy dostępności do usług miast położonych na wzajemnych pograniczach (np. poprzez wykorzystanie placówek usługowych w regionach sąsiednich lub poprzez wspólną organizację transportu publicznego).
- Badanie pozwoliło na wyodrębnienie zwartych struktur obszarowych, gdzie następuje koncentracja niskich wskaźników rozwojowych, słabej podaży usług oraz złej dostępności do nich.
- Są to obszary gdzie poziom usług oraz wykluczenie transportowe mogą drastycznie obniżyć jakość życia, a w konsekwencji przyspieszyć procesy wyludniania i marginalizacji. Część z nich odpowiada tzw. Obszarom zagrożonym trwałą marginalizacją, które zidentyfikowane były w na potrzeby strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (Śleszyński in. 2017).

Dziękujemy za uwagę

Komponent 2. Warunki życia w miastach w kontekście dostępności
wybranych usług publicznych

- Prof. dr hab. Tomasz Komornicki (kierownik Komponentu 2)
- Dr hab. Piotr Rosik, prof. IGiPZ PAN (kierownik Komponentu 2)
- Mgr Patryk Duma
- Mgr Sławomir Goliszek
- Dr Rafał Wiśniewski

Fundusze
Europejskie
Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Fundusz Spójności

